

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

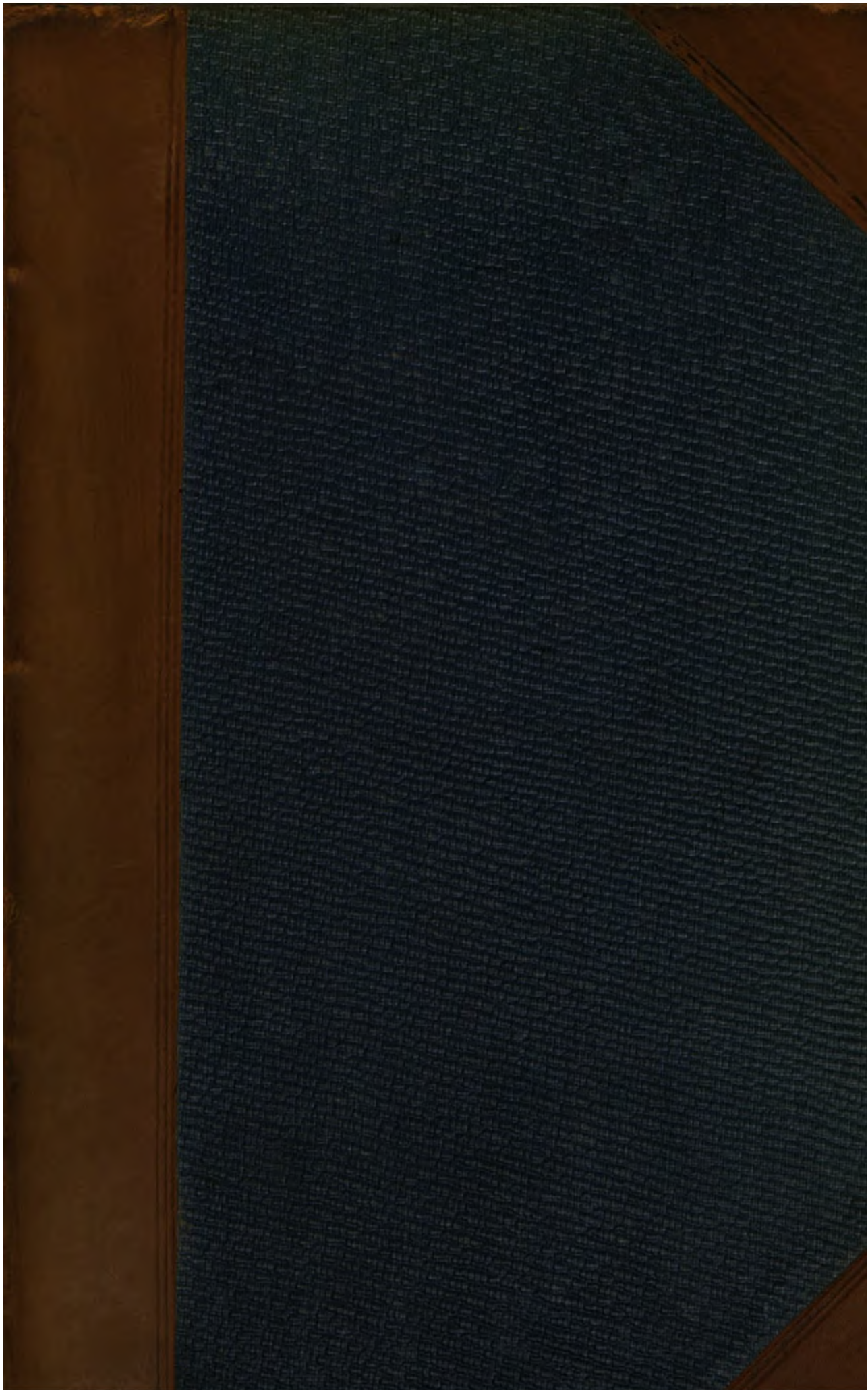
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

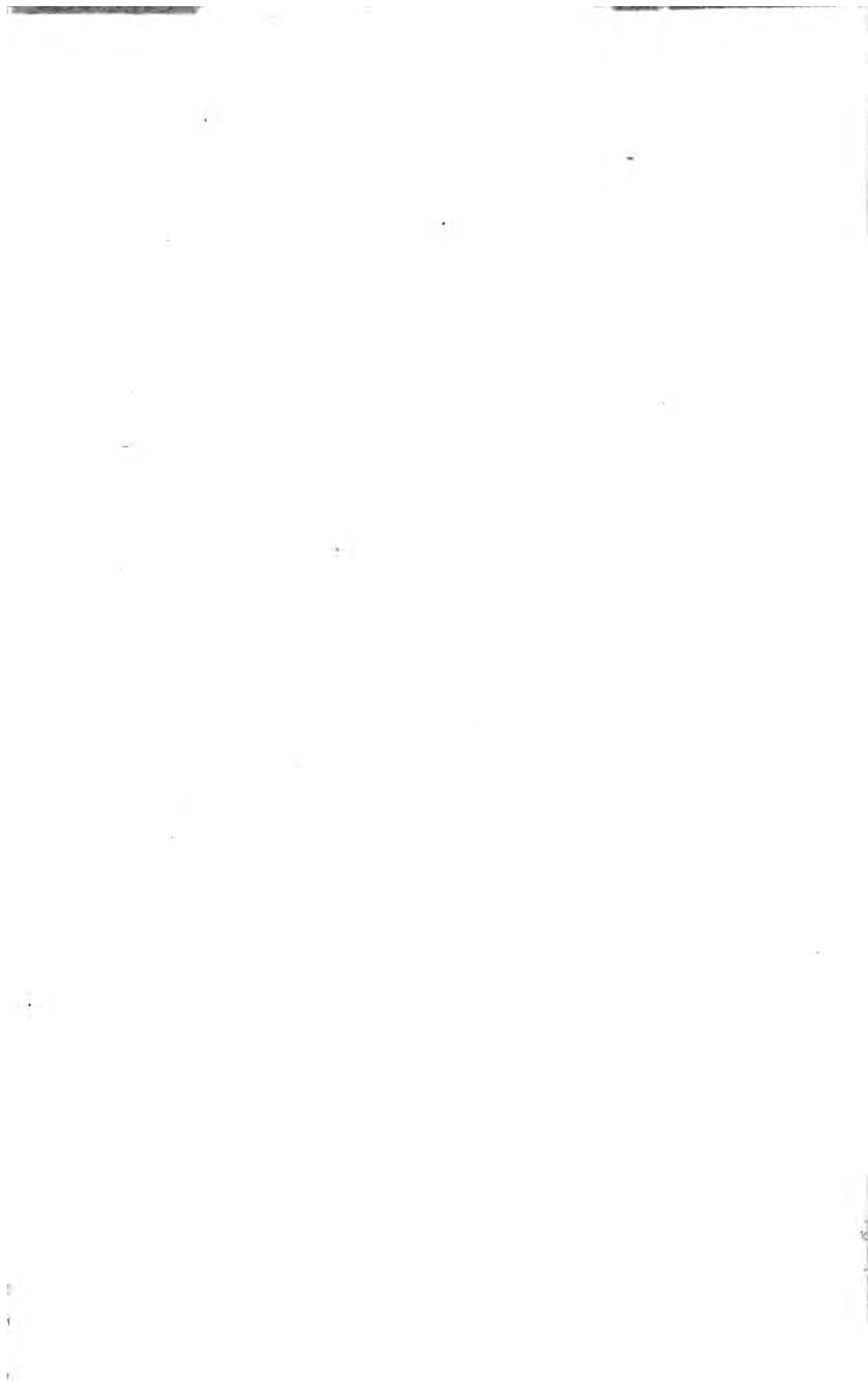

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

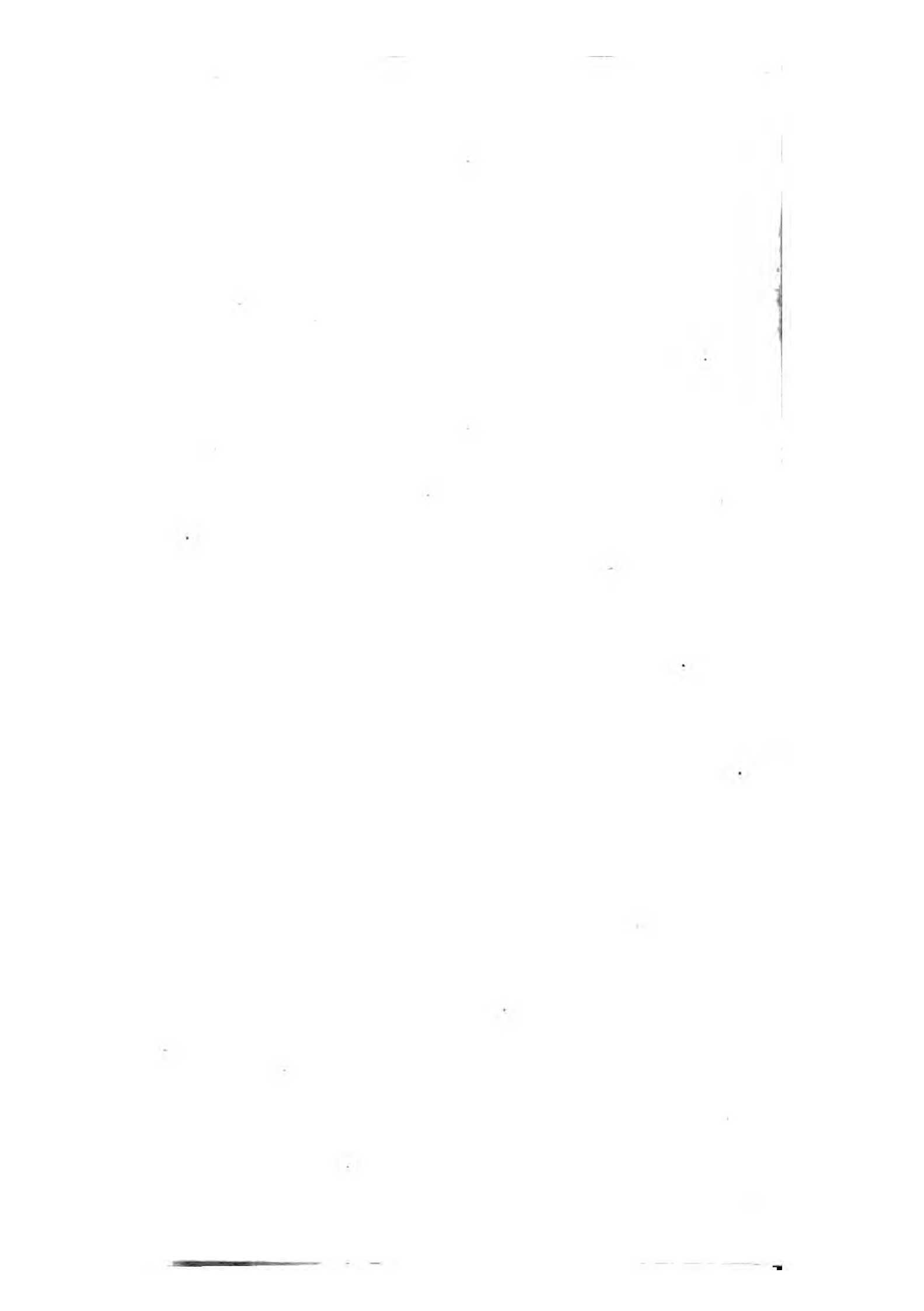
3. b. 27

Danske
Ordsprog og Mundheld,

samlede og ordnede

af

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Seis Trolden mon slægte
Sin Moder paa,
Dg Dannede mand ægte
Gior dobbelt saa:
Vil Danstheb forsægte
Med meer end Graal,
Dg albrig fornægte
Sit Modersmaal!

Kjøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler C. N. Meigel.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri

1845.

F o r o r d.

„Den, der giver snart, giver to Gange“, er et godt gammelt Ordsprog, som jeg vel, ved denne Leilighed, maa to Gange siges at have glemt; thi hverken findes det i Samlingen, og heller ikke har jeg fulgt det. Det er nemlig henved tredive Aar siden, jeg ikke blot begyndte at samle paa Danske Ordsprog, men opmuntrede mine Landsmænd til det Samme*), og dog har jeg lige til nu opsat at gjøre det første Skridt, ved at udgive mit „Mundforraad“ og hvad jeg i de ældre Samlinger fandt Fortrinligt.

Dog, det nytter næsten ligesaa lidt at giennemhegle sig selv, som at gjøre det ved Andre, og jeg vil derfor give Læseren et bedre Exempel, ved at sige, det glæder mig, at jeg endelig er kommet over Dørtærskelen, som, efter Ordsproget, er den længste Wei, thi ligesom den første Ord-

---

*) I Stykket „Om Ordsprog“, Dannevirke III. 62.

IV

bog i et Sprog, trods al sin Ufuldstændighed, er et stort Skridt fremad, saaledes er ogsaa den første Samling af Ordsprog, hvori man nemt kan finde Rede, trods alle dens Ufuldkommenheder, et Fremskridt, man, med nogen Barme for Sagen, maa kunne lade sig giennemhegle for og dog glæde sig ved. Naar der nemlig først er en saadan Samling, hvis Feil og Mangler let lade sig opdage, da lade Manglerne sig ogsaa let afhjælpe og Feilene rette, saa ikke blot de Lærde kan overse den store Alminding, der kun behøver at opdyrkes, for at bringe rige Frugter, men, hvad der er det vigtigste, Folket kan finde og i Munden prøve Udtrykkene for sin naturlige Tankegang, som Det enten har tabt, eller dog tabt Sikkerheden paa og Magten over.

Jeg vil derfor ikke foregribe Læseren, ved selv at opregne alle de Mangler og Feil, jeg selv kan see ved dette Prøvestykke, men heller sige, hvordan jeg har stræbt at stille Ordsprogene i deres rette Lys, som er deres eget. De ældre Samlinger, som jeg kiender, er nemlig enten, som Peder Laales, et reent Virvar, eller, som Peder Syvs, en vilkaarlig Inddeling efter hvad Samleren synes, et Ordsprog kunde bedst anvendes paa og bruges til, eller endelig et Register efter For=Bogstavet.

Intet af disse Exempler kunde jeg bekvemme mig til at følge, men har stræbt at benytte Ordbogs=Formen paa en bedre Maade, ved at see paa Hoved=Ordene, uden at

ændse enten de kom først eller sidst. Herved stødte jeg nu vist nok ved Giennemførelsen paa mange Banffeligheder, som vel kun maadelig er overvundne, men Læseren vil dog meget snart kunde see, om et Ordsprog, han tænker paa, findes i Samlingen eller ikke, og hvor det da end staaer, vil det altid have et lille Ord at støtte sig til, som selv naar det glipper, giver et Lysglimt fra sig. Naar det ikke formeget vilde have forstørret Bogen, burde maaskee, hvor Hoved=Ordet var tvivlsomt, Ordsproget været at finde paa flere Steder, men nu besluttede jeg mig til kun at sætte hvert een Gang, saa, hvor Enkelte findes to Steder, er det, fordi jeg ikke tidsnok har opdaget det.

I den store Grændse=Strid, som de Lærde siger, der skal føres mellem „Ordsprog“ og „Mundheld“, vil jeg ikke indlade mig, da den kun findes paa Papiret, ikke i Folke=Munden, som er Begges naturlige Opholdssted, hvor de boer meget fredelig sammen, og jeg berører det da kun for at sige, at hvor man, i Begyndelsen eller Midten, finder Klammerter, indslutte de Ord af mine, hvorved jeg vilde hjælpe Ordsproget til sin nu i Munden tabte Form. Ligesom nemlig „at staae i sit eget Lys, at slaae Band paa en Gaas, at hjælpe af Dynen i Halmen, at være som en Ugle mellem Krager“, der nu kun er løse Talemaader, hos Laale findes i deres bundne Stil, saaledes er aabenbar „at fiøre om i en anden Gade, kun at have Dagen og Veien“

VI

og Andet deslige, faldne Ordsprog, som kun behøve en Haandsrækning for igien at komme paa Benene.

At nu denne Samling ikke kan gjøre fjerneste Krav paa Fuldstændighed, seer man vel strax, men jeg vil dog udtryffeligt melde, at jeg først kun havde betænkt at give Folkemunden igien hvad den havde givet mig, altsaa kun hvad jeg har hørt med mine egne Øren, saa naar jeg siden tog med af Laale, Rimkrøniken, en gammel Ordsprogspsalme, Syv og Møenske Mundheld, hvad jeg uden stor Besværlighed kunde overkomme, da var det kun for at gjøre Samlingen nyttigere til det Skolebrug, jeg ønsker og haaber, der vil blive gjort af den. Vel er dette Haab maaffee endnu i Manges Dine for dristigt, men da det er mine dristige Haab, der i en heel Mennefs Alder har givet mig Mod til at leve og virke for Efterslægten, saa kan jeg umulig slaae Haanden af dem nu, da den Efterslægt, jeg ventede paa, synes kommet, og det er mig derhos indlysende, at naar Folkenes Lovgivere, Lærere og Ledere indsee, at Alt hvad der levende og virkelig skal oplyse Folkene og ramme deres Bedste, maa være folkeligt, da vil de ikke blot selv finde, hver sit Folks Ordsprog og Mundheld høist lærerige, men ogsaa lægge dem til Grund ved Folkes Oplysningen, hvad enten de saa udtrykke Sandheder, som skal følges, eller aabenbare Feil, som man maa stræbe at rette.

VII

Man seer nok, at jeg ved det Sidste tænker paa de saakaldte „flette“ Ordsprog, som det slet ikke nytter, men tværtimod skader at udelukke af Bøgerne, naar de findes i Folke-Munden, og som desuden gierne er „tvetydige“ saa de kan ogsaa bruges godt; thi paa en Maade er jo virkelig „Enhver sig selv nærmest, og er en Tyv i sin Næring og det er et daarligt Mandfolk som er bange for et Fruentimmer“ og til sand Dplysning hører ligesaavel Advarsel som Opmuntring, der kun bliver levende ved at knyttes til folkelige Udtryk.

Hvad endelig de saakaldte grove eller platte Ordsprog angaaer, da er der jo vistnok en Grændse, som aldrig burde overskrides, men paa den anden Side maatte mange af de bedste og syndigste udelades, naar man skulde rette sig efter den sippede, ikke engang Franske, men Franskagtige Bænhed, der hos os fødte Affmag for alt det Droe og Syndige i Folkets Udtryk. Det gælder da her om en vis kvindelig Taft, og min Regel har været at huske efter, hvad min Moder, en meget fintfølende og dannet Kone af det gamle Slags, enten selv sagde eller hørde paa uden Anstød. Uagtet det derfor nu kan være „ghseligt“ nok at nævne enten „Skit“ eller „skarp Lud til skurvet Hoved“ i smukt Selskab, saa er det dog i mine Dine ingenlunde Noget, Papiret burde rødmme ved, da det Tilsvarende ingenlunde forsvinder af Virkeligheden, naar det ei længer nævnes ved sit rette Navn, men skjuler sig kun under et mere velklingende.

VIII

Af de brugte Tegn betyder *L* Laale, *S*. Syv, *M*. Møenske Mundheld, *Rf*. Rimfrøniken og *Pf*. Drdsprogs=Psalmen, og hvor intet Tegn findes, er Meningen, at det har jeg selv hørt; men skøndt dette sædvanlig vil flaae til, har dog endeel seent opdagede Feil lært mig, at Umagen for at gjøre et saadant Arbeide feilsfrit, er meget utafnemmelig, saa jeg maa nøies med den Bevidsthed, ingen Flid at have sparet.

Maatte nu kun Arbeidet i det Hele være saa betimeligt, at det bliver flittig brugt og snart overgaaet af et langt bedre! Kun det er mit Dnske, men det er ogsaa mit Haab, fordi, efter Drdsproget, som tidlig trøstede mig, men fattes dog i Samlingen: det brænder først, som er Ilden næst; thi af al Hverdags=Tale ligger Intet Folke=Anden saa nær, som de ægte Drdsprog, og skøndt Endeel, som jeg kun har fundet i Bøger, turde findes uægte, saa kan jeg dog føle paa min folkelige Samvittighed, at de er kun saa i Forhold til dem, der vil gaae glat ind i Munden, de kom ud af, og gjøre Gavn paany til at rense baade Smagen, Stilen og Hjernen for alt det fremmede Braggods hvormed vi er blevet hjemføgne og belempede!

-
1. **S**ar man sagt A, maa man ogsaa sige B.
 Der skal Aag til uvane Svinn. S.
 Bogstaven ihjelslaaer, men Aanden gjør levende.
 Aanden er villig, men Kiødet er strøbeligt.
5. Aaret har en vid Mund og en stor Mave. U.
 Med Aarene santer man Forstand.
 Hvad der ikke skeer i Aar, kan skee ad Aare.
 En Ake kommer en Anden til at gabe.
 Aken skal ogsaa have sin Torvedag. M.
10. Adels uden Dyd er Lygte uden Lys. S.
 Er det et Spørgsmaal, om Kongen er Adels?
 Adam fik en Hak og Eva fik en Hof, deraf er al vor
 Adels=Klof.
 Agt kommer ei Alt i Pung. U.
 Hvad der ligger ingen Magt paa, giver jeg ingen Agt paa.
15. Det var ikke godt, om Alle havde Magt som de har Agt.
 Med Alderen voxer Viisdom. U.
 Alderdommen maa man holde Noget tilgode.
 Alderdom gjør hvidere, men ei bedre. S.
 Al Snak lader sig høre, og al Mad lader sig æde.
20. De er ikke Alle Frosener, som har favert Haar. U.
 De bliver ikke Alle Præster, som i Skole gaae. Ps.
 De er ikke Alle Værde, som har lange Kapper. Ps.
 Ei er alle Fugle Høge. U.

- Alle Kneb giælder, naar de bliver brugt.
25. Vi er Alle Mennesker, naar vi er afflædte.
 Man skal ei alle Ord Gode give. U.
 Hvo Alle vil tjene, faaer Tak af Ingen. U.
 Alle Eventyr er Løgn og alle Viser sande. S.
 Alle Baader hjælper, (sagde Soen, hun greb en Myg). U.
30. Hvem der vil vade giennem alle Bænder, han drukner til-
 sidst. S.
 Døe skal vi Alle.
 Vi skal Alle den Veie, sagde Bonden, han saae En blev
 hængt.
 Vi er Alle Syndere.
 Det er umueligt at giøre Alle tilpas.
35. Det gaaer galt, hvor Alle vil raade.
 Alle Beilere er rige og alle Fanger fattige. U.
 De er ei Alle Fruer, som har lange Slæb, og ei Alle
 Koffe, som har lange Knive. U.
 Hvem der vil have alt sit Eget, faaer Intet af Andres.
 Det er ikke Alt i Mave godt, som i Mund er sødt. U.
40. Det vorder ei Alt til Regn, som mulner. U.
 Afte-Brud bliver aldrig kirkeprud. S.
 Man gribes ei paa de Veie, man aldrig kommer. S.
 Det er ikke godt at boe paa alfare Veie.
 Der groer ikke Korn paa alfare Veie.
45. Hvem der bygger ved alfar Veie, faaer mange Mestere. S.
 Almindelig Bøn og almindelig Bænder er almin-
 delig sande. S.
 Et Spøg, et Andet Alvor.
 Spøg kan blive til Alvor.
 Slaae Alvor paa Gammen. U.
50. Alvor og Gammen kan bedst sammen. U.
 Der er aldrig det Tant, der er jo Alvor iblandt. S.

Jugen æder den Andens Mad, uden han bliver deraf uglad. *Ps.*

Stundum har den Ene Dyden og den Anden Lykken. *M.*
Tit har den Ene Pungen og den Anden Pengene.

55. Den ene Stodder kan ikke taale, at den Anden har to Kieppe.
Den ene Ravn hugger ikke Diet ud paa den Anden.
Eens Død, en Andens Brød.

Naar den ene Dør slaaes haardt i, springer tit den Anden op.

Det skal være en haard Vinter, naar den ene Ulv æder den Anden. *S.*

60. Den ene Sorg sluffer den Anden (sagde Konen: igaar døde min Mand, idag tabde jeg min Naal). *U.*

Det duer ikke at bygge op med den ene Haand og rive ned med den anden.

Den ene Dag gaaer, den anden kommer.

Den ene Høflighed (Billighed) er den anden værd.

Bid byder anden ind. *U.*

65. Den ene Kniv holder den anden i Skeden.

Hver er vild i en Andens Braa. *S.*

Det er en smal Sag at sticere en bred Rem af en Andens Ryg.

Anden Mand's Heste og egen Svøbe kan taale meget. *S.*

Det er ingen Sag at svømme, naar en Anden holder Hovedet iveiret.

70. Den Ene støber Kuglerne og den Anden skyder dem ud.

Det er godt at stange under en Andens Blus. *U.*

Den Ene saaer, den Anden høster.

(Kan du ikke komme frem, saa) kør om i en anden Gade.

Hvad den ene Kieltring tager fra, skal den Anden lægge til.

75. Den Ene maler Buffen og den Anden holder Soldet under. *S.*

- Mangen En falder selv i den Grav, han grov til en Anden.
- Den Ene har Lyst til Moderen og den Anden til Datteren (saa bliver de Begge gift).
- Godt at spille om en Andens Hud. S.
- Det Ene skal gøres og det Andet ikke forsømmes.
80. Det ene Ord tager det Andet.
- Bød saa Huus, at Du skader ei Andet. U.
- Et er Ret, et Andet Sæt (Forordning). U.
- Eet Haar og Andet gjør Bonden skaldet. U.
- Et er hvad man vil, et Andet hvad man skal.
85. Det ene Bryllup gjør det Andet. S.
- Slut ikke Andres Lys for at dit skal brænde klart. M.
- Hvem der snaffer efter Andres Mund, faaer Skam paa sin egen.
- Man seer bedre Andres Feil end sine egne.
- Man skal ikke gjøre mod Andre uden hvad man selv vil hændes og have.
90. Man skal helst blive klog af Andres Skade.
- Ingen halter af Andres Skade. S.
- Den Vind, som blæser Nogen i Havn, borer Andre i Grund. M.
- Angre aldrig Velgjort, Godt gøres ei for meget. S.
- Hvem der saaer uden Kære, skal og angerløs sticere. S.
95. De er de rette Karle, der æder saa de sveder og arbeider saa de fryser.
- Man arbeider ei strængt ved Båndspanden. S.
- En Arbeider er sin Løn værd.
- Hvem der ikke vil arbejde, skal heller ikke æde.
- Profitten gaaer tit i Arbeids-Lønnen.
100. Armest er den, som intet Godt veed. S.
- Armod er en tro Følgesvend. S.

- Man kan ogsaa slide Silke for Armod.
 Hvo Armod kan skjule, bær den lettest. S.
 Armod og Ricerlighed er onde at dølge. S.
105. Armod ynkes, Rigdom hades. M.
 Art følger Art, af Trolde fødes Djævl. M.
 Det har en Art, naar Soen toer sig.
 Det har ingen Art, at Giøgen kuffer paa bar Kvist. S.
 Arte Dig, Kobber-Nagle, du est i Guld sat! S.
110. Hvem der tager ved Arv, tager ved Giæld. S.
 Ingen veed, hvo hinanden arver. S.
 Den er kun halv Arving, som arver Forældrenes
 Gods, men ei deres Dyd. S.
 Arvings Graad er halv Patter. S.
 Du skal ei attraae, hvad du ei kan faae. S.
115. Avel er god, naar den kommer itide.
 Vær ikke Avel, gif Verden af Lave. S.
 Som man avet sine Børn, saa haver man dem.
 Hvo aveløs lever, han æreløs døer. U.
 Avind er en udydelig Ting, under Skjoldet giver hun
 Sting, thi kan man sig ei vare. M.
120. Værle staaer Avind op. U.
 Man skal og avle, hvad ilde skal ødes. U.
 Avlingen æder sig selv op, dog æder Husbonden med. S.
 Man kan ikke faae baade i Pose og Sæk.
 Man kan ikke baade blæse og have Meel i Mund.
125. Alting kan være godt nok, men dog er Baaden bedst. U.
 Bagefter kommer tyndt U.
 Bag i Baaden sidder Skipperen.
 Det er bagefter at skyde Brønden til, naar BARNET
 er drufnet.
 Somme Folk kommer Alting bag paa, ligesom Jule-
 Aften paa Ricerlingen.

130. Bag=Dør skæmmer Huset. S.
 Bag=Raad er Van=Raad. S.
 Bandede bider ikke i Skind, uden Haand følger med.
 Mangen En banker paa den Dør, han agter aldrig
 at gaae ind ad.
 Bar er broderløs Bag. U.
135. Giæsfene gaaer altid barbenede.
 Hvo Barnet tager ved Haand, tager Moderen om
 Hjertet. S.
 Et godt Barn gjør sin Fader glad, et ondt sin Moder
 bestæmmer. Kf.
 Det er et godt Barn, der slaaer sig selv.
 Godt Barn kvæder faur Bisc og Ondt kvæder fuul. U.
140. Barnet maa have et Navn.
 Barnet veed ikke Maal paa sin egen Mave.
 Blind er Barne=Mave. U.
 Børn gjør Børne=Gierninger.
 Det er Lidt, der kan fornøie Børn.
145. Børn er snart loffede.
 Naar man skifter Børn ad By, kan man selv gaae
 bagefter.
 Børn skal man ikke fortælle uden hvad man vil høre
 igien.
 Børn regner ei, hvad Skieppen koster. S.
 Det er ikke godt at sidde under sine Børns Binger.
150. Børn hittedes ikke ved en Høi.
 Gamle Folk er to Gange Børn.
 Hvor man ikke har gamle Folk, sætter man Børn til
 Høibords. S.
 Uden J blive som Børn, kommer J ikke i Guds Rige.
 Det er godt at have traadt sine Børne=Skoe.

155. Det er ikke Børne-Bærf, naar gammel Kiælling
dandsfer. S.
Hvem der ikke kan bede, gaae til Søes!
Bedre, saa skal eder gives!
Hver en Fier i Dynen beder om Morgenens at ligge,
og hver en Gnist i Asten om Astenen at sidde. S.
En Malle-Krave er bedre i Krig end en Messe-Hagel. S.
160. Bedre er Held end hundrede Mark. U.
Bedre er Brød end Fugle-Sang, Mad end malet Bæg. S.
Det er bedre at komme for tidlig end for silde.
Bedre for at være end efter at lære. S.
Hvo er bedre, uden han bedre gjør? U.
165. Bedre at fiøre end at trække. U.
Bedre er Heelt end med Guld hødt. U.
Bedre at flye end ilde at fægte. U.
Bedre at stryge Seil end at fantre. S.
Bedre at Barn græder end gammel Mand. S.
170. Bedre er svang Hest end tom Grime. U.
Den Green som bøies er bedre end den som brister. U.
Bedre er Baade-Ild i By end ond Bane. U.
Bedre er Benne-Nap end Fiende-Klap. S.
Bedre at være Kion lig end Konning. U.
175. Bedre er grov Traad end bare Vaar. S.
Bedre at blæse hardt end at brænde sig. S.
Bedre er gammel Nø end ung Skisøge. S.
Bedre at være steelsøiet end blind. U.
Fader og Moder er gode, dog er Gud bedre. U.
180. Bedre er Æblet givet end ædt. U.
Bedre er god Lykke end høi Byrd. U.
Det er bedre at stemme Bæk end Na. U.
Gode Ord er bedre end Guld. U.

Der er ingen bedre Mennesker til end Mandfolk og Fruentimmer.

185. Bedre er snild Tunge end snøgt Hoved. U.
 En Demant er bedre end en Møllesteen. S.
 Det er bedre at lade sig bære til Graven end at gaac selv. S.
 ArneBande bider bedst. U.
 Den bedste Giødning falder fra Husbondens Sko. S.
190. Han kiender bedst Vandet, som vadet har. S.
 Tyven tjener Galgen bedst. S.
 Bønnen sidder bedst i Bælgen. S.
 Den Hest, som fortjener Havren bedst, faaer mindst af den.
 Det er Benene, som bærer Riødet.
195. Man gnaver Noget af et Been, Intet af en Steen.
 Det koster Been at ride paa Kiep. U.
 Hvem vil gjøre sig til Hund for et Beens Skyld!
 Hvem der ikke har det i Hovedet, skal have det i Benene.
 Det er godt at have Been i Næsen.
200. Hvem der rører ved Beg, han smører sig.
 Beg og Tjære er Baadsmands Væ. S.
 Det er ikke godt at være begfingret.
 (Det er slemt) at halte paa begge Been.
 Noget VendeKaabe bær Rappen paa begge Skuldre.
205. Godt begyndt er halv fuldendt.
 Man skal begynde med Noget.
 Begynd ikke anderledes end du vil holde ud.
 Enden er ikke altid Begyndelsen lig.
 Begyndelsen er gierne altid det værste.
210. Det er bedst at være sin Strøbelighed bekiendt.
 Bekiendelsen har bragt mangen Mand til Galgen.
 Noget Bekiendskab, men ikke Gemeenskab.

Hvem der er bestemt til at stjæle, er ogsaa bestemt til at hænges. M.

Betal eller gaae af Spillet!

215. Naar man betaler sin Gæld, formerer man sin Bo.
Man skal betale en god Spillemand for at blive ved,
og en slet for at holde op. M.

Kvit er god Betaling.

Betroet Guds hjælper Mange baade op og ned. M.
Det er baade ondt og godt at være Noget betroet.

220. Hvem Meget er betroet, af ham skal Mere kræves.
Naar Bettel-Staven bliver varm i Haanden, slipper
man den nødvendig. S.

De bider ikke Alle, som vise Tænder.

Hvad kan det skade, at en Hund giser ad mig, naar
han ikke bider mig?

Bjørne-Skindet bider ikke. S.

225. Bie lidt og tag skikkelige Folk med!
Har du lært at bie, kan du blive Konge i Sverrig.
Biende Mand fanger Bør. U.
Børen bier efter Jngen. S.
Man bie sin Fiende ei hjemme i Huus, men være ham
under hans Dine fuus! Af.

230. Saa fødes Bier som Bjørne, men af ulige Bid. U.
Roes Bjerget og bliv paa Sletten! S.
Naar der er Nium-Frost paa Bjerget, er der koldt i
Dalen. S.

Hør skal bindes som Brud, men Blaar som Tyv. S.

Ord binder Munde og Hampe-Neb Drex. S.

235. Hvem der er bundet, faaer Lov til at bie. S.
Hvad kan man gjøre, naar Ens Hænder er bundne?
Ro maa heller bisse for Brems end for Røve. U.
Bland dig ikke i Hunde-Trætte!

- Hvo sig blander med Guld, lægges i Strin, hvo sig blander med Mast, ædes af Svin. S.
240. Man maa synge med de Fugle, man er iblandt.
 Blanke Møer, skidne Søer.
 Blind Høne finder ogsaa et Korn.
 Det første, man bliver blind paa, er gierne paa Dinene.
 Himmelen er dog blaa, skøndt den Blinde ikke seer det. S.
245. Den Døve hører Noget, den Blinde seer: Intet. U.
 Tal ikke som den Blinde om Farverne!
 Naar Blind leder Blind, falde begge i Graven.
 Stomager! bliv ved din Læst!
 Man skal blive ved hvad man har lært, (men det, sagde Tyven, maatte jeg ikke). S.
250. Blodet trækker, (sagde Klokkeren om Ringeren). S.
 Blod raaber om Hevn.
 Blomst maa have Solskin. M.
 Klinten har yndige Blomster. M.
 Bly Hund bliver sjelden feed. M.
255. Blyheden er en høvisk Dyd, Fruer og Jomfruer gjør hun Pryd. M.
 Bløde Klæder gjør fiælnø Lemmer. M.
 Blødt Haar, stridt Sind.
 Jo meer man blødes, desbedre man bliver. S.
 Det er godt at have Bod i Bing. U.
260. Hvor man har faaet sin Bane, maa man søge sin Bod. S.
 Ufelet bliver ei lærd af mange Bøger, det bær. M.
 Der er to gode Bøger: det Gamle og Ny Testamente. S.
 Bonden er ingen Gaas, fordi han er graa.
 Hvem vil sætte en Bønde ovenpaa en Herremand?
265. Klapper du Bonden, saa napper han dig. U.
 Var Bonden ikke bunden, blev han værre end Hunden.
 Lad Bonden bære, han har en bred Ryg!

De maae Alle leve af Bonden.

Bonde er Boes Bærge. S.

270. Hvad forstaaer Bønder sig paa Agurke-Salat! (de tænker, det er grønne Urter).

Manden vidste ikke hans Kone var gal, før hun sang over Borde.

Det har blæst hardt, naar Møg-Haffen er kommet for Bord-Enden. S.

Borg gjør Sorg.

Man skal ikke borge paa Blade-Byg.

275. Naar Tranen borger for Bild-Gaasen, flyve de begge af Land. S.

Længe borget er ei givet. S.

Borte er borte, sagde Kællingen om sit Dre. U.

Naar Ratten er borte, spiller Musen paa Bænke.

Allt hvad der bliver borte i Kioffenet, det har Ratten taget.

280. Det er ikke borte, som findes kan. S.

Det er ikke borte hvad man giver sin Gris. S.

Lad dem blive borte, som os bedrøve vil!

Braadne Kar i alle Lande.

Raaddent er snart braaddent.

285. Brade Mænd er de bedste. U.

Man seer nu igiennem Fingre, derfor gøres ei Briller behov. S.

Naar Vinter lægger Loft paa Strande, da er Bro bredest. S.

Det nytter ikke at stampe mod Brodden.

Da Bremsene stormede Klippen, da mistede de Brodden. M.

290. Bien har vel Brodd, men ogsaa Honning. M.

Broder-Riv gaaer paa Død og Liv. S.

- Der er intet Brøderstab i Kortenspil.
 Ingen Ko hedder Broge, uden hun har en Plet. S.
 Væn Brud har mange Veilere. •
295. Det er Bruden, man danser om. S.
 Naar det regner paa Bryllups-Dagen, da regner der
 Guld i Brudens Skiod.
 Det er ikke godt at fare vild om hvad man skal bruge.
 Man bruger hvad man har.
300. Klæden og Føden gaaer aldrig af Brug.
 Alt hvad der kan bruges, kan ogsaa misbruges.
 Mangen Misbrug maa taales for Brugens Skyld.
 Den brune Nød har den søde Kierne. H.
 Brændt Barn skyer Ilden.
305. Smeden har Tænger, for han vil ikke brænde sig.
 Blæs paa Kaalen, ellers brænder du dig.
 Død eller Brød!
 Gulbring er aldrig saa rød, den gaaer jo ud for Brød.
 Man maa søge sit Brød hvor det findes.
310. Du skal æde dit Brød i dit Ansigts Sved.
 Brød har, hvem Brød misundes. S.
 Ost og Brød er godt i Nød, Belling er ond at føre.
 Band og Brød er Fange-Køst.
 Gud, giv os idag vort daglige Brød!
315. Dens Brød, jeg æder, dens Bise jeg kvæder. S.
 Dren drager af Bugen, men Hesten af Ryggen. S.
 Djævelen griber gierne Bugen an. S.
 Man skal ikke gjøre sin Bug til sin Gud.
 Var ikke Bug og Bugs-Fylde, da kunde man sin Bag
 forgylde. S.
320. Den maa bukke, som mindst formaaer.
 Det er ingen Skam at bukke for sin Overmand.
 Min Søn, om du vil i Verden frem, saa buk!

Det Bedste er paa Bunden.

Der er Folk, som man ikke kan slaae Bund i med en
Læsmed.

325. Hvo Mange vil byde, skal meget syde. U.
Til sin Ven skal man komme buden i Medgang og
ubuden i Modgang. S.

Det nytter ei at byde, hvor Ingen vil lyde.

Hvem der vil bygge, skal have en god Pung.

Hvad de Gamle bygde, kan vi ikke holde vedlige.

330. De Gamle bygde op og vi brækker ned.
Bedst at bygge saa, at man kan blive ved Bygge-
Stedet. S.

Saa praler rigt Barn af sin Byrd, som Hjort af sine
Taffer. U.

Om Nogen paa Byrde vil lægge Steen, det blive om-
sider ham selv til Meen! Ps.

Sjelden er Bytte bedre. U.

335. Bytte er gjort paa Bedrag.
Det er ondt Riv-Bytte at tage Hug ind. U.
Hødt er med Intet hødt. S.

Det En bryder med, skal han og bøde med.

Det seer fort ud paa de Christnes Side.

340. Jeg troer bedre dit hedenske Pant end din Christne
Tro. U.

Christne mit Barn, sagde Smeden til Præsten, saa
smeder jeg dig et Plovjern. U.

Man rider ikke altid den Dag, man sadler.

Man faaer at tage hvad Dagen hør til.

Det bliver ikke Dag, fordi man staaer tidlig op. S.

345. Det bliver ikke Dag, fordi een Fugl synger, (uden det
er Kragen). S.

Der er mange Dage i Aaret og flere Maaltider. S.

- Imorgen er atter en Dag.
 Lad hver Dag have sin egen Plage.
 Gaaer du i Dands, da see til, hvem du tager ved
 Haand! El.
350. Det dundrer, naar Biben dandser paa Engjord. S.
 Der er ogsaa en Dødning-Dands.
 Tal Dansk til danske Folk!
 I skulde nylig ei saameget talt det Franske, saa havde
 kanskee nu I bedre vidst det Danske.
 Hvem der klæder sig paa Fransk, maa fryse paa Dansk.
355. De Danske vandt.
 De dumme Danske, siger Tydskeren.
 Degne og Duer gjør stidne Stuer.
 Den Mad, som er paa Skibet, føder Folket.
 Den Dag kommer nok, da Koen har sin Hale behov.
360. Den sidder tit paa Domstol, som ei kan stifte Saad
 mellem Hunde. El.
 Man driver den Bægge, som gaae vil. El.
 Den er slemt snydt, som Næsen er af.
 Den ræddes for Sæffen, som før var i den. S.
 Den mister ikke, som først faaer.
365. Den Gaas, Hovedet er af, lækker aldrig meer.
 Den Steen, man ikke kan løfte, lader man ligge.
 Den Steen bliver vaad, som hver Mand spytter paa.
 Den Brede er spildt, som Ingen bryder sig om.
 Den Dag, den Sorg.
370. Det duer ei, at drage Den til Dist, som baaren er
 til Biff.
 Hver er djærv over deelt Lod. El.
 Dommen er den usfiær, som sig veed usfiær. El.
 Ingen maa være Dommer i sin egen Sag.

Drage-Dufferne (saaer Skyld for saa meget).

375. Det er ondt at være Drengs Dreng og Spindefones
Terne. S.

Der drikkes mere for Lyst end for Tørst. S.

Drik som Gæst og æd som du hjemme pleier van! U.

Drik til jer Mad, ellers kan Pokker ikke fylde jer.

De snakker nok om, man drikker, men ikke hvad Tørst
man lider.

380. Drukken Mund har intet Styre. S.

Drukken Viis er ædru gal. S.

Den banker dristig paa, som bær godt Budskab. S.

Dristig vovet er halv vundet.

Dristig Mand staaer Lykke for.

385. Man kan ogsaa være dum-dristig.

Den Doyne maa man immer drive. U.

Man tager ikke mange Harer med de Hunde, man skal
drive til Skovs.

Der drukner Fleer om Naret i Bin end i Band. S.

Immer drukner Sladder for god Kvindes Dør. U.

390. Muus drukner ei under Hølæs. S.

Man kan drukne i sin egen Lærdom.

Drukken Mand's Ord er Drømme ligest. S.

Man skal ogsaa vide, hvem man fortæller sin Drøm. S.

Immer drømmer So om Mass og Kiælling om Krog-
stav. U.

395. Hvad duer Halm til?

Naar der er Fare paa Færde, da seer man først, hvad
Folk duer til.

Brogeløs Mand og raadløs Kvinde duer ikke stort. S.

En staaende Sypige og en siddende Koffepige duer
fun lidt.

- Naar Glasjet er itu, duer Stumperne ikke. S.
400. Døer Næven, saa duer Bælgen. S.
Saa duer Frugten, som Dyden er i Træet. U.
Det findes paa Dug, hvor Daare sidder. S.
Dunet Hoved er Fattigmands Hæ og Rigmands
Stam. U.
Man gjør tit en Dyd af en Nødvendighed.
405. Skønhed forgaaer, men Dyden bestaaer.
Dyd er udødelig. S.
Dyrene har ingen anden Gud end Menneket.
Der er ogsaa Dyr i menneskelig Skikkelse.
Gode Raad ere immer dyre, naar man trænger til dem.
410. Somme Folk seer ud som den dyre Tid.
Dyrt er Doctor-Band, men dyrere er Dommer-Blæk. M.
Det er dyrt Smør, som slibes af en Hegle. S.
Man kan ogsaa kobe Guld for dyrt.
Den døer ei af Sult, som dyrt kober. U.
415. Bedre dyrt at kobe end ilde at svelte. U.
Dyrt Klenodie gjør lystigt Tilsyn. U.
Han giemmer dyrebar Ting, som sin Fred giem-
mer. U.
Det man længe skal bede om, er dyrekøbt. S.
Døden blæser ikke i Lur for sig. U.
420. Døden vil ikke have Nei. S.
Det nytter ikke, naar Døden banker paa, at sige: gaae
til min Nabo.
Selv Drmen frymper sig ved Døden.
Døden er haard at gaae paa (sagde Molboen, han
drufnede Aalen).
Naar Lykken er sær, er Døden fiær. U.
425. Ulvens Død er Kvægets Liv. S.
Riærlighed er stærkere end Døden.

- Døden skal have en Marsag.
 Døde er død Mand's Benner. U.
 Man kan ikke døe uden een Død.
430. En Ung kan døe, en Gammel skal døe.
 Kan du ikke leve, saa kan du døe.
 At døe skal være det Sidste, man gjør.
 De døe Alle, som dødsens ere. U.
 Mord maa ei dølges.
435. Døren gaaer mest i hele Huset. S.
 Hunde og Herremænd luffe ikke Dørre efter sig.
 Man maa ikke falde med Døren ind i Huset.
 Dine Ord i Verden og mine ikke bag Døren!
 Det nytter ikke at tale for døve Dren.
440. Om Høsten er Høns døve. S.
 En døv Sax gjør en skævmundet Skræder. S.
 Een Svale gjør ingen Sommer.
 Een Blomst gjør ingen Strands. S.
 Een maa altid holde Lysen.
445. Det holder haardt at faae mange Hoveder under een Hat.
 Man kan drage paa een Line og dog hver ved sin Ende. S.
 Det er daarligh, kan man ikke sagtens slye een Dør. U.
 Een imod Een, To imod Fanden!
 Rom blev ikke bygt paa een Dag.
450. Mange kan hjælpe Een, men Een kan ikke hjælpe Mange.
 Een Gang er ingen Gang.
 Een Bi er bedre end hundrede Fluer. S.
 Man skal ikke skicere Alle over een Kam.
 Alle Stoe kan ikke slaes over een Læst.
455. Sjelden volder Een, at To trættes. S.
 Ingen er god, uden Een, som er Gud.
 Een Fugl i Haanden er bedre end ti i Luften.

- Een Brand kan ikke brændes og een Kiælling kan ikke
 sticændes.
- Vi lever altid ved een Gud, men ikke ved eet Kiøb. S.
460. Alle Nøgler ligger ikke i een Kones Lomme.
 Use og Use tigger begge til een Pose. S.
 Fanden brækker ikke een Rippe ned, uden han vil bygge
 To op igien. S.
 Man har kun eet Liv.
465. Eet skabbet Faar kan fordærve en heel Hjord.
 Eet Byg-Korn kan tynge en Hest til Jorden. S.
 Eet Kys kan visses af. S.
 De To skal være Eet.
 (Det er et Lyketræf) at slaae to Fluer med eet Smæk.
 Eet Jomfru-Haar kan trække meer end ti Par Heste. S.
470. Naar eet Led er borte, er Kiæden brudt. S.
 Naar eet Hjul i Seierværket staaer, da staae de alle. S.
 Naar eet Faar løber til Bands, da løber de Alle.
 Man faaer ikke Alt det, man kan see med eet Die.
 Det er en daarlig Muus, som kun har eet Hul.
475. Eet Ord kan være saa godt, som fire og tyve.
 I Mangel af Nummer Eet, tager man Nummer To.
 Eet: der har du, er bedre end to: farvel! S.
 Eens Bier, sagde Gasen, han drak af syv Kende-stene.
 Solen skinner eens, Sommer og Vinter, men den varmer
 ikke eens. S.
480. Naar man er ene, har man Ingen at sticændes med.
 Bedre at være ene end at have ond Stalbroder. U.
 Man skal ogsaa have Ure i Livet, naar man er ene. U.
 Det er ikke godt, at Mennesket er ene.
 Ene om Raadet, ene om Sorgen.
485. Efter Ny kommer Næde. M.
 Som Ko bisser for, bisser Kalv efter. M.

- Efter Regn kommer Solskin.
 Efter Helt kommer Hær. S.
 Man skal stævne efter Evne.
490. God er Svæd efter Bad og Angers-Graad efter Synd. S.
 Efter Regn groer Græs, men efter Vin vorer Baas. S.
 Man skal ogsaa saae efter slet Høst. S.
 Mangen En gavner, som Svinet, kun efter Døden. S.
 Det Ene maa være efter det Andet, Huset efter Fæet.
495. Der kommer en Dag efter denne.
 (Hvem der spiser Dyresteg), han døer efter det.
 Jæger-Viben efteraber alle Fugle-Stemmer. M.
 Hvorfor skal vi gjøre Noget for Efterkommerne, de
 har ikke gjort Noget for os?
 Efter-Smækket skal man tage sig i Agt for.
500. Man kan ogsaa drikke sig fuld i sin egen Vin. S.
 Faaret paa sin egen Haand har Ulven for sin egen
 Mund. M.
 Enhver So synes bedst om sine egne Grise.
 Fei først for din egen Dør!
 Hund er djærvest for sin egen Dør (og Hane paa sin
 egen Nødding). U.
505. Man seer bedst med sine egne Dine.
 Egen Haand er altid huldest. S.
 Vore egne Hunde skal gnave vore egne Been. S.
 Det er en slem Fugl, der gjør i sin egen Rede.
 Enhver meler gierne sin egen Kage.
510. Enhver skulde gribe i sin egen Barm.
 Man tager saa frit til sit Eget.
 Man vil gierne sætte Foden under sit eget Bord.
 Elsk mig lidt, elsk mig længe!
 Hvad man elsker, det ligner man.
515. Ulven elsker sine Unger, saa hun frammer dem ihjel. M.

- Godt nok, at Manden faaer et Embæde, men bedre at Embædet faaer en Mand. M.
- Manden skulde ikke søge Embædet, men Embædet Manden.
- Alting faaer Ende, uden Guds Naade.
Naar Enden er god, er Alting godt.
520. Det giver sig i Enden (sagde Keeflageren).
Hoffærdighed faaer altid slet Ende. U.
Slem Herstab faaer Ende, men ikke slet Jord. S.
See til Enden!
Det faaer vel ogsaa Ende, sagde den Ende om Bededagen.
525. Enten seer du Verdens Ende eller den seer din. M.
Om Vinteren er Dagen kun to stumpede Enden.
Enhver har sine Feil.
Enhver er hans Synd fød og hans Anger leed. U.
Enten Noget eller Intet.
530. Det maa enten bære eller bryde.
Enten det gaaer i Bakker eller i Huulveie, (saa maa man dog frem),
Med somme Folk er Alting enten islæng eller ispræng.
Man skal enten sige til eller fra (Ja eller Nei.)
Enten til Nebet eller til Greben! S.
535. Tilsoes maa man enten synke eller seile. S.
Enten man piber eller man synger, (maa man holde for).
Evig Arbeid gjør evig Stodder.
Den har Benner faa, som har mange grønne Grave. U.
Faare=Stræk og Kvinde=Brede endes gierne med Bæde.
540. Sæt dig paa den nederste Hylde, saa falder du ikke ned.
Hvordan Ratten falder, staaer den dog paa Benene.
Hvo ilde falder, staaer værfende op. U.
Hvo som staaer, see til, han ikke falder!

- Man kan falde over et Halmstraa.
545. Biolæggeren faldt ned og slog Blytæfferen ihjel.
Mangen En er faldet over et Svin og har glemt sin
Latin.
Falder man ikke ned ad Trappen, man falder ikke op
ad den.
Immer falder af farende Væs. U.
Immer falder af fatteløs Byrde. U.
550. Gaae ikke og fald over dine egne Been!
Fals flaaer sin egen Herre paa Hals.
Falsk Mynt giælder hverken til Indtægt eller Udgift. S.
Der skal Fingre af Jern til Fanden at flaae. U.
Fisken fanger Madingen, men Krogen fanger Fisken. S.
555. Man fanger Kvinder med Gods, Narre med Roes
og Harer med Hunde. S.
Hvem der giver sig i Fare, omkommer i Fare.
Den Gud vil bevare, er uden al Fare.
Er Veien farlig, saa gaa varlig! M
Strid Uld er ond at farve. S.
560. Sandhed skifter aldrig Farve. S.
Det er en daarlig Farve, som gaaer af i Bassen.
Længe at faste er ei at spare Brød. S.
Man skal ikke drage fastende af By (eller fuld hjem).
Mæt Mave roser Fasten. S.
565. Han faster ei længe, som faaer en god Davre. Ps.
Den har godt ved at faste, som finder Fisk paa sin
Diff. U.
Hvad man fattes, skal man lede om.
Kvinde og Mølle fattes altid noget. S.
Den Friske fattes meget, den Syge kun Et. M.
570. Man kan tage sig fattig, og give sig rig.
Det er ingen fattig Mand, som kan noget Godt. S.

Fanden er fattig.

Det er ondt at være fattig og hoffærdig.

Fattig Værelse er let at bære.

575. Det er en ærlig Sag at være fattig.

Der ligger ofte rigt Barn i fattig Kones Skød. S.

Gud naade den Fattige!

Sig ikke den Fattige Nei!

Salige er de Fattige i Nanden.

580. Fattigmand har ei uden af Haand i Mund. V.

Fattig-Folk har ogsaa Hjerte.

Fattig-Fugl kommer hinfende.

Fattigmand skal ikke have saur Kone eller feed Dre. V.

Fattigmand er ingen Greve.

585. Fattigmands Lykke er immer tynd.

Fattigmands Grod bliver let til Bælling. S.

Immer bær Fattigmand Bo paa Bag. V.

Naa naa og saa saa er Fattigmands Trubsel.

Faure Ord fryder en Daare. V.

590. Faurhed uden Lugt er Rose uden Lugt. S.

Det Fede vil immer flyde ovenpaa.

De Lade og de Fede har ondt i Hebe.

De skal være fede om Munden, som skal ud at fæste Folk.

Fede Høns gjør saa Vg. S.

595. Somme Folk bliver aldrig fede, om man saa satte dem i en Smør-Tønde.

Det feder ikke Alt, som fylder.

Det er menneskeligt at feile.

Man kan let tage feil, og kysse Svenden istedenfor Herren. V.

Man kan nok see Andres Feil, men ikke sine egne.

600. Hvem der vil hænge sig, finder nok en Strikke.
 Det er ingen Sag at finde en Krog at hænge sin
 Hat paa.
 Man kan sagtens finde Sag med en feed So.
 Hvem der leder, han finder.
 Hvor man finder sine Koster, finder man sin Tyv.
605. Hvem der leder i mange Brønde, finder Forgift i
 Somme. U.
 Man kan sagtens finde, hvad man falder over.
 Man finder altid den Steen, man fører paa.
 Man finder tit i Bondens Gie, hvad ei findes i
 Kongens Gaard. U.
 Man finder i Entens Bo, hvad ei findes i Vi-
 gens Sko.
610. Den finder bedst, som fjælde.
 Man finder først Noget, naar man kommer, hvor
 det er.
 Fiin og Falst (er slemme Følgesvende).
 Der spindes aldrig saa fiint, det kan jo ved Solen
 sees. S
 Fingrene af Fadet!
615. Det mindes Fingre hvad forðum gjordes. U.
 Man maa have et Die paa hver Finger.
 Giver du Fanden * en Finger, da tager han hele
 Haanden.
 Somme Folk maa sees paa Fingrene.
 Hold dine Fingre hos dig selv!
620. Hold dine Fingre fra Andres Breve!
 Man skal fire for den Stub, man har Ly af. S.
 Man maa baade kunne fire og hale.
 Fire Dine seer meer end To.
 Fisken vil svømme.

625. Det er nemt at fiske paa Fadet. S.
 Det er fladt at drufne paa tørt Vand. U.
 (Hvem der har Bisfelær i Skoene), er fra Flakkebjerg-
 Herred.
 Der er flere Fiskere end Fangere. M.
 Jo flere Kofte, desværre Saad.
630. Der er flere graa Gæss end Præstens.
 Flere Folk dræbes af Nadder end af Sværd. U.
 (Den gjør Opsigt), der faaer flere Dine end Præsten.
 Flere kan træde Bælgen end spille paa Orgel-Værket. M.
 Hvem der lever, som Folk er flest, ham spotter Fær-
 rest. U.
635. De fleste Stemmer giælder.
 Fluere ere næsvise.
 Mangen En kan ikke taale Fluere i Stuen og har dog
 Hovedet fuldt af dem. M.
 Det flyder, (sagde Valle), som fra spæde Kalve.
 Heller flye end ilde fægte.
640. Flye leende Fiende og killende Ven! S.
 Flye Dienstkælle og malede Kinder. U.
 Flye det Selskab, som du kan snart forføres af! U.
 Nissen flytter med.
 Den bliver sjelden rig, som tit flytter.
645. Flyv ikke, førend du faaer Fier!
 Flyvende Fart falder af snart. S.
 Det varede ikke længe, fra Høns fløi op til de fløi
 ned igien.
 Ingen Mand skulde love bort, den Fugl, der flyver,
 han veed ei, hvort; thi den er ond at finde. M.
 Loven skal maales efter Folket. S.
650. Folkets Røst, Guds Røst.
 Først Folk, siden Svinn.

Det er de Kette, som lægger svære Byrder paa Folk,
og rører dem ikke selv med en Finger.

Folket er ikke til for Kongens Skyld, men Kongen for
Folkets.

Hvem kan binde for Folke-Munde?

655. Man maa ikke være folkesky.

Den mindre formaaer, du ei foragt! ond Ende faaer
gjerne Hovmod og Pragt. Hf.

Foragtet Fiende hevner sig, om han kan. S.

Man sætter gjerne det bedste Been foran.

Den forbier sig ikke, som bier til en god Nadvær. U.

660. Man kan ikke forbyde en Fugl at flyve over Hovedet,
men vel at bygge Nede i Haaret. S.

Alting forgaaes, men Træsto faaer Gaas aldrig.

Forlad os vor Skyld, som vi forlade vore Skyldnere!

Ulv forliger Sviin. U.

(Ogsaa Egtesfolk kan) forliges som Hunde og Katte.

665. Hvem der har formeget af Smørret, kommer Noget
i Kaalen.

Formeget og forlidt fordærver Alting.

Man kan ogsaa faae formeget af det Gode.

Borherre er Daarers Formynder.

Var For-Raad saa gode som Efter-Raad, da blev
Ingen forraad.

670. Man elsker Forræderiet men hader Forræderen.

Forseet er forspildt.

Forsigtighed er en Borgemester-Dyd.

Man skulde ingen Mands Gaver forsmaa, hvad
enten de ere mange eller faa, men tage dem heller
med Jnde! Hf.

Man kan jo ikke forspørge sig (men let forgiøre sig).

675. Folk snakker, som de har Forstand til.

- Med Narene santer man Forstand.
 De gaaer ikke fra Forstanden, som ingen har.
 Dit staaer Forstanden stille.
 Drif Vand, saa beholder du din Forstand!
680. Forsvoren er evig forloren.
 Forsvoren Ting gaaer snarest for sig.
 Man skal ingen Ting forsværge (uden at bide sin egen Næse af).
 Enhver er sine egne Ords bedste Fortolker.
 Bedst ikke at gjøre hvad man kommer til at fortryde.
685. Sine Forældre faaer man aldrig igien.
 Fraadser æder først Ublet og saa Strællingen. U.
 Nei Tak, U er ingen Fraadser, sagde Tyden, han havde ædt nitten Spegesild og de bød ham den Tyvende.
 Ingen kan have Fred længer end hans Nabo vil.
 Man maa dog vel have Fred i sit eget Huus.
690. Man gjør meget for Huus=Fred.
 Troe ikke Freden!
 Hvo Fred vil nyde, maa ei Freden bryde. M.
 Det gaaer ikke til i Krig, som i Fred.
 Man være skal i Fred til Krig parat (og i Krig til Fred).
695. Jeg ingen Ting i Verden veed bedre end Fred og Retviished. M.
 Freden er aldrig saa god, at de som har Skaden, beholder den jo. U.
 Falsk Fred gjør ny Krig. S.
 Salige ere de Fredsommelige.
 Blomsten lugter og i fremmed Ved. M.
700. Før du beseer fremmede Lande, see først til dit eget Huus! M.
 Fremmed Mad smager bedst.

- Præl ikke med fremmede Fiere! (tænk paa Allien!)
 Fremmede Lader og falsk Farve har ingen Bestand. S.
 Naar Skaden skriffer, kommer der Fremmede.
705. Væ bare, til de Fremmede er borte!
 Man kan ogsaa komme fremmed til sig selv.
 Frihed er bedre end meget Guld, om al Verden var
 deraf fuld. Kf.
 I naturlige Ting maa man have sin Frihed.
 Det er godt at være født paa Friheden.
710. (Folk kan være) frie som Fuglen i Luften.
 Man kan sige sig fri for Gierningen, men ikke for
 Ordet.
 Gud frie os fra det Onde!
 Herrer og Narre har deres Frisprog.
 Frist ikke Borherre!
715. Gud leed os ikke i Fristelse!
 Det gaaer altid ud over de Fromme.
 Jorden er altid frossen for vantrevne Sviin.
 Tit er Frygten større end Faren. M.
 Helten frygter Spot, men ei Død. M.
720. Frygt Gud og følg Landeveien!
 Frygten kan gjøre en Flue til en Elefant.
 Rærlighed driver Frygten ud.
 Den Gamle fryser, om han paa Ilden sad. U.
 Frænde er Frænde værst (sagde Ræven om de røde
 Hunde).
725. Lad Borherres Fugl ikke døe! S.
 Er det end smukt Veir om Vinteren, synger Fuglene
 dog ikke S.
 Fuglen bygger ei sin Rede større, end Bingerne ræffer. M.
 Hver Fugl synger med sit Neb (sagde Rufferen da
 han hørde Nattergalen).

- Seer til Fuglene under Himmelen!
730. Den Fugl er snart krysstet, som ihænde høves. U.
 Strø Salt paa Halen, saa fanger du Fuglen.
 Kun en Søvn stiller Fuld og Gal ad. U.
 Man skal varlig bære fuldt Kar. U.
 Fuld Mund taler af Hjertens-Grund.
735. Hvad Hjertet er fuldt af, løber Munden over af.
 Hvad man gjør, naar man er fuld, skal man svare til,
 naar man bliver ædru.
 Fulde Folk gjør ingen Ting ret, uden naar de lægger
 sig i Rendestenen. S.
 Man maa see at holde Hjulet i Furen.
 Fuskere har femten Haandværker.
740. Fy dig an, hvor du er sort, sagde Gryden til Kiedelen. U.
 Fælles Skæbne er sød.
 Blomsten er Frugtens Fæste-Penge. U.
 Fød mig iaar, saa skal jeg føde dig ad Aare!
 Hunden har Klæden og gaaer om Føden.
745. Hestene føder Bognmanden bedre end Bognmanden
 Hestene. M.
 Føden faaer man nok, saalænge man skal leve.
 Grimen følger Hesten.
 Krybben følger ei med Hesten. S.
 Med Koen følger Halen.
750. Spotten og Skaden følges gierne ad.
 Ungdom og Viisdom følges ikke ad.
 Tom Larm følger lad Arm. M.
 Tænk paa Følgerne!
 Hvem der hitter Noget, før det bliver tabt, skal døe,
 før han bliver syg. S.
755. Man skal ikke tage Hatten af, før man seer Manden.
 Gal ikke, før du er kommet ud af Egget!

Gjør dig ikke gal, før du veed, hvorfor!
 Koes ikke af Baaden, før Torvet er holdt! M.
 Ulykken truer ei altid, før den slaaer. M.

760. Jo før man begynder, des før bliver man færdig.
 Dnd Foged bliver ei god, før man faaer en værre. U.
 Sælg ikke Skindet, før du har skudt Bjørnen!
 Man skal ikke slaae det skidne Band ud, før man har
 det Rene.

- Ingen er salig, før han kommer i sin Grav.
 765. Kast ei det gamle Kar bort, før du veed, om det Ny
 holder Band! S.

Man troer ingen Helgen, før man seer Jærtegn. S.

Koes ei af Gildet, før du kommer hjem!

Raab ei vundet, før du er over Sundet! S.

Ingen sørge for Buggen, før Barnet er født. S.

770. Borherre mætter Møven førend Dinene.

Førend du beder om Datteren, læg Mærke til Mo-
 deren! M.

Brænd ikke Huset, førend Fienden kommer. U.

Der har været Folk oppe førend idag.

Hvem der bliver først færdig, skal hjelpe de Andre.

775. Harv først hvad jeg har pløiet, saa faaer du at vide,
 hvad jeg har døiet!

Hvad der kommer først i Karret, vil det gierne smage
 ad. M.

Den første Snibbe er bedre end den sidste Bande. S.

Heller den første Brede end den sidste.

Hold først paa Ploven, før du seer efter Høsten! M.

780. Saae Møget sidst og høst det først! S.

Isen brister gierne først under den voveste Hest. S.

En Gang skal den første være.

Det brænder først, som er Ilden næst.

- De Første skal blive de Sidste og de Sidste de Første.
785. Det er det første Skridt, der koster.
 Træet falder ikke for det første Hug.
 Af det sidste Bæger kommer det første Drefigen. U.
 Det er ikke godt at vinde det første Spil.
 Den, der flaaer først, er immer i Forhaanden.
790. Hvem der kommer først til Mølle, faaer først malet.
 Vigesaa godt først som sidst.
 Den første Fugl faaer det første Korn.
 Det første Indfald er tit det bedste.
 Faae først og flaae saa!
795. Den første Skade er bedst at styre. U.
 Søger først Guds Rige og hans Retfærdighed!
 (Sjoffen gaaer,) som en Høne i Blaar.
 Riøre ud og gaae hjem, det er som Svinene (paa
 Olden).
 Det gaaer ikke i et Aar, som i otte Dage.
800. Meget kan gaae an til en Tid.
 Det gaaer an, sagde Spandet=Præst, de bar ham til
 Kroes.
 Gaae ikke over Strævet!
 Kruffen gaaer saalænge til Kilde, at den gaaer øreløs
 hjem.
 Gaafen gaaer saalænge til Gilde, at den gaaer hals-
 løs hjem.
805. (Meget i Verden) gaaer ud og ind, som Kong Balde-
 mars N...
 (Alt hvad der smager Folk,) gaaer af, som varmt Brød.
 Gaae lige paa dine Been!
 Gaae ikke paa gale Veie!
 Lad dem falde dig graa, naar de fun lader dig gaae.
810. Man maa frybe, til man lærer at gaae.

- See til, du gaaer ikke bag af Dandsen!
 Det er ikke godt, naar Munden gaaer i Baglaas. (gaaer af Hængslerne).
 Gaae dit Skud og gaa med Gud!
 Vil du ikke age, saa kan du gaae!
815. Hvordan gaaer det? sagde den Tensiede til den Halte.
 Som du seer, sagde han. S.
 Man maa gaae paa Jorden, om den saa var gloende.
 Naar man har dandsset Fødderne af, maa man gaae paa Stumperne.
 Naar Allet (Brændevinet) gaaer ind, gaaer Biddet (Forstanden) ud. U.
- Jeg ager, sagde Gaasen, da løb Ræven af med hende. U.
820. Den Gaas, Hovedet er af, kækker aldrig meer.
 Gierd saa Gaard, at der bliver ei Gab ved Enden! U.
 (Der hører Mod til) at staae i Gabet.
 Vil du giøe, saa glem ikke at gabe!
 Kan du ikke gloe, saa kan du gabe, og Munden er lige-
 saa stor som begge Dinene.
825. Gaber du, saa hold Haanden for Munden!
 Naar galt skal være, da jo galere, jo bedre.
 Det bliver ikke godt, førend det har været reent galt.
 Galt gif det, og vel var det.
 Galskab er jo fortere, jo bedre. S.
830. Det nytter ei at gabe mod Dvns-Munden. S.
 Der skal ogsaa Forstand til at giøre sig gal:
 Gale Hunde faae revne Skind.
 Det er en gal Kølkepige, som sulter sig selv. U.
 Ingen Hund løber gal i femten Aar. Uf.
835. Mangen En er ikke saa gal, som han løber avet om til.
 De lumfte Svin æder Massen, de Gale løber udenom.
 Gamle Loye og nye Retter er de bedste. S.

- Af gammelt Jern smedes nye Baaben. M.
 Gammel-Bane bider bedst.
840. Gammel Urpe er ei god at astoe. U.
 Gammel Rierlighed ruster ikke.
 Gammel Ben og gammel Bei, de svige ei.
 Til en gammel Tyv skal en ny Strikke. S.
 Den gamle Vin er den bedste.
845. Gamle Kar vil gjerne rinde. S.
 Gammel Raade og nyt Vensteb er ei at stole paa. S.
 Gamle Mærker slaae aldrig feil. S.
 Gammelt Huus har dumme Bindver. S.
 Naar der gaaer Ild i gamle Huse, er det farligere
 end i Nye. S.
850. Gamle Døne bage og Brød. S.
 Gammelt Træ giver god Ild. U.
 Gamle Biser gaaer endnu bedst. S.
 Gamle Folder er onde at flette. S.
 Gammel Skade er ond at læge.
855. Gammel Synd gjør ny Skam. U.
 Der skal meget til at fange en gammel Rotte.
 Gammel Giæld er bedre end gammel Sag. U.
 Gammel Giæld skal betales.
 Kirken er et gammelt Huus, den staaer nok.
860. Der er ogsaa gamle Narre.
 Gamle Mænds Sagn er sjelden usande. U.
 Gamle Træer taale ei at flyttes.
 Langt fra Stud gjør gamle Krigsfolk. S.
 Immer leger Hvalp, mens gammel Hund vil. U.
865. Naar den gamle Hund gjoer, da skal man see ud. S.
 Det er ondt at lære gammel Hund at fure. U.
 Gamle Ratter lakke og Mælk.
 Gammel Næv er ond at fange. S.

- Gammelt Træ har Fald ivente. U.
870. Gammel Læge og ung Bartstær! S.
 Gammel Ulv ændser ei Bonde-Strig. S.
 Naar de Gamle bliver gale, da bliver de det tilgavn.
 Hvo længe lever, bliver gammel tilsidst.
 Alle vil længe leve, men Ingen gammel hedde.
875. Fanden er gammel.
 Gamle Støvere gjør den bedste Jagt. S.
 En Gammel i et Huus er et godt Tegn. S.
 Ingen er saa gammel, han tænker jo at leve et Aar. S.
 End lever den Gamle, mens Gud vil. U.
880. Bliver du gammel, saa bliver du graa.
 De gamle Stude har de stive Horn (og de unge Fugle
 har de bløde Neb.) S.
 Gammelt Kiød er ondt at tygge.
 Skion paa Gammen har ei Alle sammen. U.
 Slaae Alvor paa Gammen! U.
885. Hvem der tager sine Gaver igien, hans Børn bliver
 forte.
 Jeg priser alle Gaver uden Kølbehug. U.
 Der kommer aldrig den Skade til Land, det er jo No-
 gen til Gavn.
 Gient er ikke glemt.
 Giem din Mund og giem din Ben! U.
890. Det er godt at giemme, som ei æder Brød.
 Hvem der giemmer til Ratten, giemmer til Katten.
 Den giemmer til Muus, som til Morgen giemmer. U.
 Glemt er giengiældt Dre. U.
 Kiender du ikke Giengiældens Ret!
895. Gienflag er ikke aflagt.
 Giensti vorder tit Glipsti. U.
 Gaae ikke Peer Gantes Gienvei!

- Gjort Gierning staaer ikke til Ændring.
 Gjort Gierning er halv forsvart.
900. Billie og Magt gjør alle Gierninger. *Æ.*
 Redskab og Bidskab gjør al Gierning. *S.*
 Vær ikke for gierrig paa Verden!
 Gierrig Kværn maler alle Slags Korn. *Æ.*
 Gierrighed er en Rod til alt Ondt.
905. Skal det være Gilde, saa lad det være Gilde!
 Det er et daarligt Gilde, hvor ingen Ting gaaer itu.
 Det er Kudsstene, der skal rose Gildet.
 Grød og Fisk er Gildes-Mad.
 Man kan ikke give bort Alt hvad man har.
910. Giv den, som beder!
 Man giver hvad man har.
 Det er saligere at give end at tage.
 Han giver kun lidt, som tigger selv. *S.*
 Den giver tit mest, som mindst formaaer.
915. Man skal ikke give Bager-Børn Hvedebrød.
 Hvem der giver til han tigger, skal slaaes til han ligger.
 Man bliver ei fattig af hvad man giver bort.
 Man har Tak for hvad man giver bort, men kun et
 Grin for hvad man lader sig narre fra.
 Giver du Ddeland, da giver du før dig selv fattig
 end ham rig. *M.*
920. Mangen En stjæler Oxen og giver Kallunet til de
 Fattige. *S.*
 Giver Keiseren hvad Keiserens er (og Gud hvad
 Guds er!)
 Man skal ei skue givet Hest i Munden, (den er god nok
 for det Kjøb.) *Æ.*
 Giv Raat for ilde sødt (Usødet.) *Æ.*
 Fanden faaer ei Alt hvad man giver ham. *S.*

925. Korn giver Kage og Riibe-Brød Hunger. U.
 Naar Stymperen giver Staffelen, er der Glæde i
 Himlen. S.
 Fugle og løst Folk at føde giver Møg for Møde. S.
 Der er kun lidt givet i hvad fattig Kone spinder for. S.
 Giver du Hesten Sporen, da giv ham ogsaa Tøilen! M.
930. Den er glad, som ei veed af Baande. U.
 Ruder ud! sagde Glar-Mesteren!
 Unge Piger vil ikke begloes med Glar-Dine. S.
 Naar Døren er luft og Lysset slutt, da er den glemt,
 som ude er luft.
 Man glemmer det Ene over det Andet.
935. Hvor man glemmer Noget, kommer man snart igjen.
 Naar det er betalt, er det glemt.
 Hvad man har laant, maa man aldrig glemme at
 bære igjen.
 Glem ikke hvad du selv hedder!
 Glem ikke hvad du vilde sige!
940. Mølleren er aldrig saa fuld, at han glemmer at tolde,
 (han tolder heller to Gange for en Feils Skyld). S.
 Naar Hovedet er lægt, er Skurven glemt. S.
 Han glemmer tit, som luffe skal, han glemmer ei,
 som stjæle vil. S.
 Man skal glæde sig med de Glade og græde med de
 Grædende.
 Glæd dig ikke for tidlig!
945. Det er en Glæde at fiøre i Slæde, men det er en Bee
 at vælte i Snee.
 Sorrig og Glæde de vandre tilhobe.
 Glæden er lig en flygtig Ven, som paa en Reise man
 finder.
 Vorherre er en god Mand.

- Enhver er god for sig.
950. Der snoer sig ogsaa en Aal fra en god Fisser. S.
 Hvem der har en slem Mund, skal have en god Ryg.
 Morgen-Raad og Aften-Rød er gode. S.
 Gode Ord er Guld værd.
 En god Hører gjør en god Svarer.
955. Slette Glemmer gjør gode Lyve. S.
 Det er en god Bul, som Aret voxer paa Enden af. El.
 God er rygende Harve og dryppende Møg-Bogn. S.
 Et godt Ord finder et godt Sted.
 Man faaer tit for et godt Ord hvad man ikke kan faae
 for Penge.
960. Ord kan være saa gode, som rede Penge.
 Et godt Træ bærer god Frugt.
 Godt (Ord) vinder glad Hjerte. El.
 Flere end Ni og færre end Tre gjør ikke et godt Sag. S.
 Han ager godt Læs i Gaard, som god Hustru faaer. El.
965. Træet er aldrig saa godt, at Ublet jo kan blive orm-
 stuffet. S.
 Der er ikke saa godt et Stykke Kiød, der er jo en
 Kiertel ved.
 Nit er saa godt som Haandtag. S.
 Hvem der ikke kan taale Ondt, kan heller ikke taale
 Godt.
 Hvem der ikke vil med det Gode, han skal med det
 Onde.
970. Somme Folk gjør aldrig Godt, naar de veed af det.
 Det Gode varer sjelden længe.
 Fisken har det godt, han kan drikke, naar han vil. S.
 Et Godt kaster ei andet ud. El.
 Det er ikke for det Gode, naar man lægger Hestene i
 Bognen.

975. Det er godt at have en god Samvittighed.
 Det er godt at have Noget tilgode (naar det er hos
 en vis Mand.)
 Vel stemt er godt nok, men vel spilt er dog bedre. M.
 Godt Taal fik aldrig ond Ende. S.
 Det er godt, der er Vogn til.
980. Hvor godt Folk er, kommer godt Folk til.
 Grønt Saar er saa godt som gammelt. U.
 Det er godt at være kommet af Godt. U.
 Godt Heste-Kiøb gjør daarligt Ridende.
 Godt at sidde i Kørene og skiære Piber. S.
985. Det er godt at være Præst om Paasken, Barn i Fas-
 sten, Bonde om Julen og Føl om Høsten. U.
 Det er godt at være Barn om Julen.
 Hvem der smører godt, han fører godt.
 Det var godt at Stafke fik ingen Hale. U.
 Graa Haar er Grav-Blomster. U.
990. Hæselet bliver graat i Moders Liv.
 Der findes mange Graa, men faa Bise. S.
 Grin ad Fanden, ei ad Folk!
 Grisen er gierne, hvor den har fuldt op. S.
 Man maa lade meget gaae igiennem det grove Sold.
995. Grove Karle skal have grov Kost.
 Mangen En maa græde iaar, for de loe ifjor.
 Den Døde græder tit over den Levende. S.
 Grædende Barn gjør sjungende Amne. S.
 Terne sætter Haand under Kind og græder for Graas-
 skind. U.
1000. Mange maatte ligesaa gierne græde, som synge, naar
 det ikke var for deres Dines Skyld.
 Kiællingen græd, for hendes Belling blev til Grød.
 Man kan ogsaa græde med tørre Dine.

Hvem Gud giver et Embede, giver han ogsaa For-
stand.

Gud kræver ei meer end Han har givet.

1005. Menneſket ſpaaer, men Gud raa'er.

Alting ſtaaer i Guds Haand.

Hav Gud for Dine!

Det er ikke Alt Guld, ſom glimrer.

Morgenſtund har Guld i Mund.

1010. Den græder ei for Guld, ſom aldrig Guld eiede.

Guld er Guld, ſelv paa Skiøge og Tyv. S.

Guldet ligger i Bjerget og Skarnet paa Gaden. S.

Naar man ſkraber Guldet af, griner Træet frem. S.

Man ſkal ikke forgylde hvad ei Guld er værdt. U.

1015. Et Aſen med Guld beladt vinder faſte Stæder. S.

Guld=Røglen luffer alle Porte op. S.

Forlangt fra Herre=Gunſt fryſer man og fornær bræn-
der man ſig. S.

Har man ei Gunſt, da hjælper ingen Konſt. S.

Ord og Penge ſkal være gængſe. S.

1020. Haabet beſtæmmer ikke.

Man lever i Haabet (ſagde Ratten ved Madſkabet.)

Saa længe der er Liv, er der Haab.

Man ſkal altid haabe det Bedſte (det Onde kommer
af ſig ſelv.) S.

Jeg ſælger ikke mit Haab for hundrede Mark. U.

1025. Borherre har ſin Haand i Alting.

Haand ſkal Haand faae eller Mund meensværges. U.

Den ene Haand vaffer den Anden.

Den høire Haand har Sliddet og den Venſtre ſaaer
Ringene. M.

Huff, du har Hænder paa Skafſtet!

Det er to daarlige Hænder, der ei kan føde een
Mund. S.

1030. Man skal ikke skue Hund paa Haar.
Et Haar og Andet gjør Bonden skaldet. U.
(Det er haarde Halse, som) har Haar paa Tænderne.
Haardt imod Haardt (sagde Riællingen, hun satte
sin Bag mod Kirke-Muren.)
1035. To haarde Stene maler ikke godt.
Det er haardere end Steen at tage hvad ei er til. U.
Tag ikke det Bløde med det Haarde!
Had er hundst. U.
Had begraver de Levende og opgraver de Døde. S.
1040. Frit Mod er halv Tæring og Haab er halv Føde. U.
Halvt Huus, halvt Helvede. S.
Lys er halv Stalbroder. S.
God Nygt er Hestens halve Foder. S.
To Halve gjør ikke altid en Heel.
1045. Bedre er halvt Brød end Intet. S.
Heller dele halvt end miste Alt. S.
Halve Forholds-Regler due til ingen Ting.
Man skal ikke lade Narre see halvgjort Arbeide.
Halvgjort Arbeide skal man hverken love eller laste. U.
1050. Man maa ogsaa forstaae en halvkvæden Bise.
Halv-Skrattes Tale har hverken Hoved eller Hale. U.
Spil ikke paa din Hals!
Der syntes meget Godt for Hals. S.
Det er et godt Handværk der føder sin Mand.
1055. Man faaer at gaae i de Klæder, man har.
Man veed hvad man har, men ikke hvad man faaer.
Staf dig Noget, saa har du Noget!
Man bruger hvad man har.
Man kan nok faae Has paa det Lidt, man har.

1060. Tugt har Ære og Tro har Brød. U.
 Skov har Dren og Mark har Dine. U.
 Eet er at have Net, et Andet at faae Net.
 Hare og Faar er ikke eens fiørt i Gaard.
 Hastværk er Lastværk (Sagde Uglspil, han havde været
 tre Dage ude at laane Gier og faldt over Dør-
 tærstelen.)
1065. Hastværk duer kun til at fange Lopper.
 Der groer Græs, som hegnet er. U.
 Bei heller Naanen end alle Stjerner! U.
 Heller den første Brede end den Sidste.
 Heller ungt Barn end gammelt Skarn.
1070. Heller eneste Barn end eneste Hest. S.
 Heller døe med Ære end leve med Skam.
 Heller fri Mands Død end evigt Fængsel. M.
 Heller Noget harst end Alt færst. S.
 Heller laane en Gal sine Klæder end en Nøgen. S.
1075. Heller saaret end syg. U.
 Heller Bable paa Haand end Knude paa Hals. M.
 Heller Meget tilgode end Alt optaget.
 Heller død end raadviid.
 Heller stryge sine Landsmænds Sko end Ublændin-
 gers Fod. S.
1080. Heller loftet Datter end hængt Son. U.
 Heller skilles ad end bygge paa Helvede sammen.
 Regner det ikke her, saa regner det hist. M.
 Hist op og her ned, og Sommer kommer til Pindsdag.
 Alle vil Herrer være, Ingen vil Sæffen bære. S.
1085. Man skal Herre være eller Herre tjene.
 Hvo tidlig vil være Herre, bliver længe Svend. U.
 Man maa være Herre i sit Huus.
 Bor Herre sidder overlig og seer nederlig. U.

Tjeneren er ikke bedre end Herren.

1090. Som Herren er, saa følge ham Svende.
 Det er godt at være sin egen Herre.
 Herre-Breve skal man læse to Gange. S.
 Herre-Bøn er Herre-Bud. S.
 Man skal æde med Herre-Børn, men ei lege med dem. S.
1095. Man kan ogsaa sætte en Herre-Gaard overstyr.
 Fire Skilling er dog ingen Herre-Gaard.
 Herre-Hum har meget paa sig. S.
 Herre-Hylde er nem at spille. M.
 Den bedste Hest kan snuble paa fire Becn, sagtens da Folk paa To.
1100. Kiendte Hesten sin Styrke, lod han sig ikke styre.
 Hofmands Hest kommer ogsaa til Harven. U.
 Hvo som altid vil hevne sin Harm, han bliver tit baade usel og arm. M.
 Vær ikke for hidsig paa Kaalen, du kunde let brænde dig!
 Der er Hjelp til Guds Hjelp.
1105. Da Haren strebes med Ornen, kaldte hun Ræven til Hjelp. M.
 Rør Haand og Fod, saa hjælper dig Gud! S.
 Man kan hjælpe sig med Lidt.
 Item hjælper ogsaa til en Præken.
 Hjelp er god, undtagen i Grødfadet. S.
1110. Ondt at hjælpe af Dynen i Halmen. U.
 Mangen En hjælpes af Asken i Ilden.
 Den bliver vel hjulpet, som Gud vil hjælpe. U.
 Hjemme er Hund djærvest. U.
 Naar Alt er frist, er Hjemmet bedst.
1115. Hjemme er bedst at hvile. U.

Rom til mig i Morgen, saa er jeg ikke hjemme!
 Godt nok at tale med en Mand, naar han er hjemme.
 Hvem der vil sidde godt og ligge godt, skal blive hjemme.
 Saa er Barn i By, som hjemme lært.

1120. Spillemanden har det værst hjemme.
 Brister Hjemmel, da brister ei Strikke. S.
 Hvad der kommer fra Hjertet, gaaer til Hjertet.
 Gjør ingen Røverkule af dit Hjerte!
 Bær ikke Hjertet paa Tungen, men Tungen i
 Hjertet! M.
1125. Gud seer paa Hjertet.
 Der kan ogsaa sidde Floiels Hjerter under Badmels-
 Koster. S.
 Man maa have Hjertet paa det rette Sted (og ikke i
 Buxerne).
 Man sætte Hjerte for, man sætte Hjerte bag, en
 Tyv er dog en Tyv, det er en afgjort Sag.
 Hvem fiender en Moders Hjerte!
1130. Faure Ord fryde Hjertet.
 Hjertet er bedrageligt.
 Fra Hjertet gaaer Livet ud.
 Til et godt Hjerte-Lag skal et godt Hande-Lag. M.
 Himmel og Jord skal forgaae.
1135. Der er ogsaa baade Himmerig og Helvede paa
 Jorden.
 Uden J bliver som Børn, kommer J ikke i Himmer-
 riges Rige.
 Man kjober sig ikke ind i Himmerig.
 Hittet er halv stjaalet, uden lovlig oplyst. S.
 Hittet Bognkiep taber sig selv. S.
1140. En ond Hitter er ikke bedre end en Tyv. H.
 Hof-Ragen er enten blank eller brændt. S.

Hof-Folk er som Regnepenge (de har kun Navne-
Bærdi). S.

Det er forlorent hvad til Hove bæres. U.

Der tjener Ti til Hove for een Mands Lykke. M.

1145. Hver skal med sit Held til Hove ride. U.

Hold fast paa hvad du har!

De holder Alle med den Stærkeste.

Mange holder med En, saalænge der er et heelt
Sidebeen i ham.

Det er ikke værdt at holde paa hvad man har Dndt af.

1150. Det er hver Mand Hæder fuldstor, at han holder
fast sine Eder og Ord. Af.

Hvad man lover skal man holde.

Løven er ærlig, men Holden besværlig.

Hold dine Dine hos dig selv!

Hold dine Fingre fra Andres Breve!

1155. Hug er holdne Vare.

• Hold Blaar fra Ild og Ungdom fra Spil! S.

Man skal heller gaae til Hovedet end til Halen.

Det er bedst at lægge sit Hoved, hvor man kan tage
det igien.

Den Gaas, Hovedet er af, kækker aldrig mere.

1160. Fisken begynder at stinke fra Hovedet. S.

(De kommer ikke langt) som altid vil igiennem med
Hovedet.

Hvem der slaer paa Halsen, er Hovedet nær-
gaaende. U.

Det er en slem Haand, der ei vil sit Hoved værge.
(Haand er Hoveds fødte Bærg). U.

Hvad hjælper det, naar Hovedet er af, at man hytter
Skindet? S.

1165. Naar Hovedet værker, da værker alle Lemmer. U.

Hovedet er den synderligste Part.

Det er ondt at sætte Hoved paa Folk, som Intet har.

Der er ogsaa Skabilken=Hoveder.

Hvem der ikke har det i Hovedet, skal have det i Benene.

1170. Jeg hader en hukommen Ragsbroder. S.

Veed du et Hul, saa veed jeg en Vind.

Jeg kan sige dig en Glose, der er Hul paa din Hose.

Rast Hund i Jordans Flod, det bliver Hund, som før. U.

Det staaer ikke til Hunde at Hors døer. U.

1175. Lille Hund hedder længe Raffe (Hvalp.) U.

Hvem der gaaer i Seng med Hunde, staaer op med Kopper. S

Det er en daarlig Herregaard, som Hundene har ædt Bønderne fra.

Hvad Forstjæl er der paa en Hund og en Bogtrykker?
Vorherre hører ikke Hunde=Vønner.

1180. Hunger er et haardt Sværd.

Den Mætte veed ikke hvad den Hungrige lider.

Riernemælks=Valle og mullent Brød lædsker og tit for Hungers Nød. Uf.

Det er godt at have Huus over Hovedet.

Uden Gud bygger Huset, arbeider de forgæves, som bygge derpaa.

1185. Splidagtige Huse forfalder.

Ingen svarer saa høi en Huus=Veie, som Bien. U.

For Huus=Tyve kan Ingen luffe.

Børn og smaa Hunde huske længe:

Hvad du ikke kan huse, faaer du sætte i Hæs!

1190. Hvad kommer det Smør ved, hvad Raalen bliver føed af?

Hvad gjør man ikke for Kone og Børns Skyld!
 Hvad man ikke er, kan man blive.
 Hvad er vi, naar Vorherre rører ved os!
 Hvad gjør Hest i Ager uden at bide af Ar og møge
 i Stubben! U.

1195. Hvad vil Spurv i Trane-Dands!
 Hvad ei fiendes paa Graat, sees grandt paa Sort. M.
 Hvem kan for Ulykker, naar Huset er fuldt?
 Hvem der gaaer i By at bage, mister baade Kul og
 Røge. S.

Hvem vil luffe det Die, Gud under at see? U.

1200. Naar Gud er med os, hvem kan da være imod os?
 Hvem kan vide Alting?
 Hvem kan tænke paa Alting?
 Hvem der blæser ad Ilden, faaer Gnisterne i Dinene. S.
 Hvem der hælder Band over Hovedet, faaer det let i
 Hermet. U.

1205. Hvem der har god Mad, faaer den nok spist.
 Hvem der har Bold og Riep, faaer nok Stalbroder. U.
 Hvem der hvisler i Mørke, har Skielmen bag Dret.
 Hvem der frifiender den Skyldige, fordømmer den
 Ustyldige. M.

Hvem der ikke vil gaae op ad Trappen, kommer ei
 paa Salen. M.

1210. Hvem der vil være sikker, maa ei være for tryg. M.
 Hvem der vil være klog paa Himmelens Løb, bliver
 let en Nar paa Jorden.

Hvem der har et gult Haar, vil have det kruset.
 Hvem der forgaber sig i Loffer, er let hildet. S.
 Hvem ei staaer til at raade, staaer ei til at hjælpe.

1215. Hvem der saarer Penge, høster Armod.
 Hvem vil hugge sin Næse i Steen?

Hvem der ikke seer sig for, maa tage Skade for Hjem-
giæld.

Hvem Intet vover, han Intet vinder.

Hvem, sagde den gamle Muus, vil hænge Bjelden
paa Ratten? S.

1220. Hvem der sover, synder ikke.

Hvem der vil være med i Legen, faaer Noget af
Stegen.

Hvem der har sin Næse allevegne, faaer den let i
Klemme.

Hvem veed Peer Paarses Lykke?

Det er ikke hver Dag Bage-Dag.

1225. Ikke hver Mand har Høg paa Hand. U.

Hver Mand, sin Lyst!

Hvert Liv sin Lyst, hver Lyst sin Lov. M.

Lad hver Dag have sin egen Plage!

Hver er hæd, som han er klæd (sagde Skruptudsen.
hun sprang op af Gløde-Bytten.) U.

1230. Hver Ting har sin Tid.

Hver Ting paa sit Sted (og Natpotten i Skabet,) S.

Hvert Land har sin Skif.

Hver den Fyrste, sin Krone bær, bør den at give,
som torvtig er. M.

Somt er for godt at gaae hverdag med.

1235. Hvermands Ben, Hvermands Nar.

Den Steen bliver vaad, som Hvermand spytter
paa. U.

Hvem der bygger efter Hvermands Raad, han faaer
et froget Huus. S.

Der kommer ikke hvert Nar Hval til Lande. U.

(Et daarligt Faar,) der kan hverken bræge eller faae
Lam.

1240. Lunken er hverken kold eller varm.
 (Smagløst er) hvad der har hverken Saft eller Kraft.
 (Et daarligt Træ,) som duer hverken at age eller bage ved.
 (Den er forarmet,) som har hverken at bide eller brænde.
 (Et flaut Saar,) som er hverken hugget eller stiftet.
1245. Man skal hverken holde med Brud eller Veiler.
 Somme Folk er hverken det Ene eller det Andet.
 Bild dig ikke ind, du er hvid, fordi Nogen er fulsort. M.
 Hvem der hvidsker, han lyver.
 Somme Folk hvidsker, som det regner i Stræppe.
1250. Dre hviler, mens (den) Anden aages. U.
 Husleie og Rente hviler aldrig. S.
 Den hviler to Gange, som paa Steen hviler. U.
 Hvilken Finger, man stikker sig i, saa bløder det. S.
 Hvo Fanden skiber, maa føre ham over. S.
1255. Hvo Fanden vil flaae, skal have Fingre af Staal. U.
 Hvo ei ud sætter, ei op trækker. S.
 Hvo som haver af Alderen mest, han bør være i Retten bedst. M.
 Hvo som haver en Tjener huld, giver hannem baade Sølv og Guld! M.
 Hvo leve vil foruden Straf, maa ligne hvad han er kommet af! M.
1260. Hvor er den Snee, som faldt issor?
 Hvor Gud skaber Munde, skaber Han ogsaa Mad. U.
 Hvor de binder Bjørnen, der bider han.
 Hvor Træet falder, der skal det ligge.
 Stik Fingeren i Jorden, og lugt, hvor du er!
1265. Hvor der handles Noget, der spildes Noget.

Man holder sig gjerne til, hvor der vanfer Noget.

Hvor Adselet er, forsamles Ornene.

Hvor der er Vre, er Tugt, hvor der er Fred, er Frugt. S.

Hvor end Heiren flyver, fører den sin Hale med. U.

1270. Hvor J har druffet jert Ol, kan J spille jer Bærme.

Den veed bedst hvor Skoen trykker, som har den paa.

J hvor man tager paa Tidselen, saa stiffer den. S.

Hvor man har faaet sin Bane (Stade) maa man søge sin Bod (Dpreisning).

Hvor Skatten er, vil Hjertet være.

1275. Hvor Træet falder, vanfer de bedste Spaaner.

Det som Ingen veed, hvor er støiet eller floiet (det floi bort med Bildgæsfene).

Hvor der er Hjerte-Rum, er ogsaa Senge-Rum.

Hvor Musen o Katten gjør baade eet, der pleier god Bonde at tabe. Af.

Der er Ingen tilfammen viet uden Munken og hans Taffe, Hofmand rider og Hofmand bier, hvor han kan tjene til Taffe. Kv.

1280. Immer kommer Vand, hvor været haver. U.

Rast mig hvor du vil, sagde Odderen, kun ikke i Vandet! U.

Dndt i Huse, hvor Ingen er Ruse (Ryse) (men tigange værre, hvor hver er Herre.) U.

Hvor man lægger en Tønde Rug, kan man ikke lægge en Tønde Havre.

Det kiender paa Benet, hvor Hosien er huller. U.

1285. Der spørges ikke, hvor man kom sammen, men hvor man skiltes ad. S.

Man spørger, hvordan Noget er gjort, ikke hvor længe du har været om det.

Hvorfor fik fullet Ro ingen Horn?

Barnet klager nok, det faaer Hug, men siger ikke hvor-
for. U.

Hvorlangt er der fra Fastelavn til Kiøbenhavn, naar
man følger Giærdet?

1290. Hvorlænge var Adam i Paradis?

J hængt Mand's Huus man ei om hængte Folt
maa tale.

Hvem der vil hænge sig, finder nok en Strikke.

Man kan sagtens finde en Krog at hænge sin Hat paa.
Høflighed koster ingen Penge.

1295. Er Du Høg, saa tag ikke vore Høns!

Høi i Sæde, grant i Sigte. M.

Sæt ikke dit Lys for høit, om Taanden skal skjules! M.

Torden slaaer snarest ned i de høieste Taarne. M.

Der er Høi over Høi.

1300. Naar man spænder Buen for høit, da brister den.

Høit er Herre-Bud, men høiere Guds Bud.

Hvo høit vil flyve, falder ofte ned.

Han sidder høit, som deler Jord. S.

Hævd gjør Hest og ei høi Stald. S.

1305. Stinken hænger aldrig saa høit, at Hunden venter sig
jo Stanken. U.

Ingen Fugl flyver saa høit, den maa jo søge Føden
lavt. S.

Høit paa Pald (Bænk), nær ved Fald. U.

Man sidder høiden magelig paa høie Stole. S.

Det høieste Bjerg at komme over, er Dørtærstelen. S.

1310. Jo høiere Bjerge, des dybere Dale. S.

Høirostede Kvinder skal man bruge til at forjage
Krigshære med.

Saa lever Høne af sit Strab, som Love af sit
 Nov. Pl.

Vil Egget lære Hønen?

Det varde ikke længe, fra Høns fløi op, til de fløi
 ned igien.

1315. Af Lidt og Lidt santer Høne Eg.

Man maa vide, hvad man gjør, naar man vander
 sine Høns.

Hør ret og svar ret!

Man skal høre meget, førend Dreene gaaer af.

Hør, før du svarer!

1320. Hvad Dret ei hør, det Hjertet ei rør.

Saa lever Høvding af Nov, som Høg af Klo. Pl.

Mit Ja er ligesaa godt, som dit Nei.

Ja og Nei er den lange Trætte. Pl.

Pigens Nei er Ungersvendsens Ja. S.

1325. Du skal Ilden rage om du vil Venner varme. Pl.

Da er Ilden god inde, naar Huusegel (Vistap) hænger
 ude. Pl.

Læg Ild paa Haand eller Haand paa Ild, det svier
 til Hand og ei til Brand. Pl.

Ilden er en god Tjener, men en slem Herre. S.

Tyven levner Noget, men Ilden Intet.

1330. Det er ilde, at være mellem to Ild. Pl.

Man giver Ild bort i Helvede, her laaner man den
 fun ud.

Naar Ilden er ude, bliver Asken fold.

Man gjør ikke Ild saa lavt paa Jord, at jo Nøgen
 flaaer i Sky. S.

Der gaaer ikke Røg af en Brand, uden der har været
 Ild i den.

1335. Bogter Vys og Ild!

- Man maa taale Røgen for Ildens Skyld. S.
 Hvo Ild fattes, han lede i Aften! U.
 Giæf-Ilden forfører Folk om Natten og smukke Kvin-
 der om Dagen. S.
 Hvad man elsker ret, gaaer man i Ilden for.
1310. Immer groer gangende Fod og svelter fiddende
 Krage. U.
 Indbildning er værre end Pestilens.
 Indtægt maa svare til Udgift.
 Ingen bliver lastet, før han skal giftes, eller rojt for
 han er død.
 Ingen døer af Trudsel. U.
1315. Ingen veed, hvo hinanden arver. S.
 Ingen skumper, uden han ager. S.
 Den kan bedst med Harm, som ingen har. S.
 Der er ingen Bjeller under Isen.
 Veggene i Vandet, saa bliver der ingen Unger af. S.
1350. Siden Ruus kom op, er Ingen fuld. S.
 Ingen Bise til Ende, ingen Mand til Egte. S.
 Det er ingen Sag at bande Kongen i Dvnen (laae
 Kneps i Lommen).
 Ingen er bedre til Degn end en affat Præst.
 Giæf bider ingen Næve. M.
1355. Hvem der drikker om Natten og sover om Dagen, er
 Ingen ivæien. M.
 Hvor der er ingen Klage, er ingen Sag.
 Hvor Ingen falder, staaer heller Ingen op.
 Aftensyg Kone og morgenmullet Veir har Intet at
 betyde. S.
 Intet er godt i Die, men ondt i Mave. U.
1360. Intet Slot, eller Stad og Land, kan være saa fast

med Mur eller Band, at, ont det ei vel i Bare tag's, det maa jo let overvindes strax. *M.*

Hvor Intet er, har Keiseren sin Net forloret.

At tigge Brød og sælge, er Intet at tabe paa. *S.*

Hvad faaer man for Intet i denne Verden (uden Luus og lange Negle)?

Man maa ogsaa blæse til Jagt, hvor Intet fanges. *U.*

1365. Intet er saa godt, at man jo skal frygte, og Intet saa ondt, at man jo skal haabe. *S.*

Lyster dig Intet, saa brøster dig heller Intet. *M.*

Vi har Intet indført i Verden, derfor kan vi heller ikke udføre Noget.

Jo stærkere Hesten løber, des fortere bliver Milen. *M.*

Jo rigere, jo fargere, jo ældre, jo argere. *U.*

1370. Jo meer, jo bedre.

Jo før, jo heller.

Jo meer man har, des meer vil man have.

Jo høiere paa Dagen, jo mere Nytt.

Jo større Skielm, jo bedre Lykke.

1375. Jo meer man ynser Barnet, des meer græder det.

Jo federe Græsgang, des grovere Drex. *S.*

Jo bedre Jord, des slettere Beie. *S.*

Jo meer man sover, des meer man vil.

Jo meer man drifter, des meer tørster man.

1380. Jo bedre Jld, des mindre Røg. *S.*

Jo meer det koster, des bedre smager det.

Jo bedre Jord, des mere Ufrud. *S.*

Det er bedst at blive ved Jorden.

Uf Jord est du kommet, til Jord skal du blive.

1385. Somme faaer aldrig Jord nok, før de faaer Munden fuld.

Raalen skal man blade, ikke ruste. *U.*

- Saa er Konen, som Kaalen, hun laver. U.
 Hvem der ikke vil have min Kaal, skal heller ikke
 have mit gode Ko-Kiød.
- Kaal og Knur er ond Aftensmad. S.
1390. Man kan ikke baade blæse og have Meel i Mund.
 Man kan ikke meer end man kan.
 En Skielm gjør meer end han kan.
 Man kan ikke plukke Haar af den Skaldede.
 Naar man gjør hvad man kan, da er man uskyldig
 (som Barnet i Buggen).
1395. Somme Folk kan faae Alt hvad de peger paa.
 Af flottet Føl kan blive Hest (af usel Pebbling og en
 Præst).
 Kan du ikke gloe, saa kan du gabe (og Munden er
 ligesaa stor som begge Dinene).
 Kast paa Krog og hold, om du kan. U.
 Karl er den, som gjør Karls Gierning.
1400. Man maa være Karl for sin Hat.
 Katten sliker Bytten for Mælkens Skyld. S.
 Hvem der pløier med Katte, skal harve med Muus. S.
 En Kat maa see paa en Konge, sagtens jeg paa din
 Hjord-Unge.
1405. Katte-Børn vil gierne tage Muus. S.
 Den er flog paa Katte-Død, som har Tarmene om
 Halsen.
 Slaaes og kyses, det er Kieltringe-Liv.
 Kiæk er den, som kiender ingen Fare.
 Alle kiender Tøsse, men Tøsse kiender Ingen.
 Det kiendes paa Kind hvad Mund har fortæret. U.
1410. Syl i Sæf, Straa i Sko og Stioge i Krog kiendes
 let. S.
 Hvem der kiender Stalken, løber ham ikke.

- Blæse med en Nød, især naar Kiernen fattes. *U.*
 Hvem der vil have Kiernen, maa knække Skallen.
 Man maa kjerne til man faaer Smør. *S.*
1415. Tit kommer stor Riv af liden Trætte. *U.*
 Hvem der slaaer igien, fremmer Riven. *U.*
 Rives ikke med din Foged eller med din Sogne-
 Præst! *U.*
 Rives ikke med din Dommer! *U.*
 Kiællinge-Vatter bliver let til Hoste. *S.*
 Kiært Barn har mange Navne.
1420. Hvo Kiært vil have, skal Kiært lade. *U.*
 I Storm skal man Kiært kaste. *U.*
 Immer sjæles Kiært under Raabe. *U.*
 Kiærlighed gaaer for Konge-Bud. *S.*
1425. Kiærlighed gaaer giennem lufte Dør.
 Kiærlighed er stærkere end Døden.
 Kiærlighed er blind.
 Kiærlighed er en Billie, den falder ligesaa let paa
 en Væg, som paa en Villie.
 Kiærlighed er som Nimer-Dugg. *S.*
1430. Kiærlighed, som Graad, springer fra Dinene og
 falder for Brystet. *S.*
 Kiøb ikke Ratten i Sækken!
 Daaren og Asenet kiøbe Vid med Hug. *U.*
 Naar man skal kiøbe Noget, faaer man nok at vide,
 hvad det koster.
 Man har dog ikke kiøbt sit Liv af en Bispe-Kræmmer.
1435. Man tager gierne det bedste Kiøb, man kan faae.
 Kiøbe-Lyst varer kun, mens Klungen høres. *S.*
 Af rige Kiøbmænd blive fattige Herremænd, og af
 fattige Herremænd fornemme Tiggere. *M.*

Mange er de, som kløre vil, vee den, som trække skal! U.

Klør ikke, som du havde stjaalet baade Heste og Bogn!

1440. Den kan ilde kløre, som ei kan vende. U.

Klag ikke over heelt Skind!

Bonden klagede over at han fik ikke andet af Røgetsen end Lugten. U

Det er stielmsff at flappe med den ene Haand og nappe med den anden.

(Det er et godt Spil) der klinger som Rattun.

1445. Har jeg det, der klinger, faaer jeg nok det, der springer.

Der er Klo for Bjørne-Skind. S.

Man træder Katten saa længe paa Halen, til den vender Kløerne igien.

(Et syndigt Ord) har baade Neb og Kløer.

Kloge Høns gjør og i Nelder.

1450. Kløge Børn blive ei gamle (og umoden Frugt kan ikke glemmes). S.

Det er et klogt Barn, som kiender sin Fader.

Vil du blive klog, saa vær ikke selvklø! M.

En klog Mand gjør en viis Kone, og en klog Kone gjør en lykkelig Mand. M.

Denne Verdens Børn er klogere end Ufsets Børn.

1455. (Den er klog) som kan høre Græsset groe.

Smukke Folk klæder Alting godt.

De som har bløde Klæder, er i Kongers Huse.

Knap Tjeneste, knappere Løn. M.

Det er knappe Tider, man lever i.

1460. Koen malter af Tandem.

Det er mig det Samme, hvem der har Koen, naar jeg faaer Mælken. U.

- Den Dag kommer nok, da Koen har sin Hale behov. U.
- Det er Alt godt, hvad af Korn kommer. U.
- Naar det kommer, saa kommer det Altsammen paa een Gang (sagde Stræderen, han fik et Par Buxer at vende til Jule-Aften).
1465. Kommer de, saa kommer de ikke, men kommer de ikke, saa kommer de nok, sagde Bonden, han saaede Urter og saa efter Fuglene.
- Hvem der hverken kommer for tidlig eller for sild, kommer ret tilpas.
- Kommer Tid, kommer Raad.
- Kommer vi ikke idag, saa kommer vi imorgen.
- Der kommer Vand, som været haver. U.
1470. Den kommer ogsaa med, som tjører med Stude.
- Den Ko, som bisser, kommer ogsaa til Byes. U.
- Kom igien, om du tør, og bid Steer istykker!
- Det kommer igien, sagde Manden, han gav sin So Flest.
- Hvad der er godt, kommer nok igien.
1475. Den Unde er god at komme i med, men ikke at komme af med.
- Kommer man ind i det, kommer man vel ogsaa ud af det.
- Har du Mod, saa kom an!
- Det kommer an paa en Prøve.
- Det kommer an paa en retfærdig Sag.
1480. Det kommer ikke an paa en Haandsfuld Noder.
- Det kommer ikke an paa en Pølse i Slagtertiden.
- Det kommer op i Lo, som fjæles i Søs. U.
- Hvad med Synden kommer, med Sorgen bortgaaer.
- Dit kommer Rage, som Kone vil.

1485. Som Konen, saa Huset.
 Man maa kiende den Kone, hvis Pølse man spiser. S.
 Kone=Død er Albu=Stød.
 Frygter Gud og Kongen ærer!
 Det er godt at have Kongen til Morbroder.
1490. Pyt, sagde Peer til Kongen.
 Kongen er Loven og Lovsens Ende.
 Kongen faaer selv det mindste.
 Kongen maa see med Andres Dine.
 Konger er ogsaa Menneſter.
1495. Det bør hver Konning at have til Sød: beſtærme
 ſit Land og holde Fred, og vide at giøre ſin Almue
 Gavn, for hvilken han bær ſit Kongenavn! Kf.
 Dog en Konning har i ſin Magt, at giøre hvad
 hannem er i Agt, da bør hannem ei at giøre Uret! Kf.
 Det er en Konge Ære fuldſtor, at han holder ſig fra
 mange Ord, ſaa at hans Folk de heller attraae at
 høre hans Ord, end ſiedes derpaa! Kf.
 Mangen Mand attraaer Konge=Navn, og haver
 dertil ſtor Lyſte, uden han bær det ſit Rige til Gavn,
 han maatte det heller myſte! Kf.
 Konst vil have Tid. S.
1500. Konst er let at bære.
 Der er ogsaa brødløſe Konſter.
 Mange er Konſtens Veie. U.
 Konst gaaer tit for Magt. U.
 Konſten ſtiger (ſagde Ulken, da de traf Thorvaldsen).
1505. For Konst ſkal man Meſteren ære. U.
 Man ſkal troe hver Meſter i ſin Konst. S.
 (Det er ingen Konst) at giøre en Daler i tre Mark.
 Det er ingen Konst at rive ned, men at bygge op.

Man maa bære sit Kors med Taalmodighed (sagde Manden, han tog sin Kone paa Ryggen).

Kors dig for Fanden, ei før Folk! S.

1510. Kort og godt!

Korte Præfener og mærkelige, korte Bønner og hjertelige! S.

De koldeste Dage er ogsaa de korteste. M.

Kortet er forgiven (sagde Bonden), jeg har ingen Trumfer.

1515. Der er intet Broderstab i Kortens-Spil.

Hvem der er lykkelig i Kortens-Spil, er ulykkelig i Giftermaal.

Koste hvad koste vil (sagde Konen, jeg vil have min Billie).

Krage søger Mage.

Kragen seer nok, hvad So hun skal ride paa.

1520. Naar alle Fugle flyver bort, bliver Kragen tilbage. S.

Kragen sad paa Kviste, sagde hvad hun vidste.

Kragen raaber altid paa sit eget Navn.

Kragen er ikke des hvidere, for hun toer sig tit. U.

Man kan see paa Krammen for ingen Penge.

1525. Krammen hænger aldrig saa høit man kan jo byde (falle) paa den. S.

Naar man kober Kræmmeren, har man Krammen for Intet.

Hvem der pløier med Næve, faaer frogede Jurer.

Der kommer ogsaa Kul af kroget Træ. S.

Der kan ogsaa vore en kroget Green paa et lige Træ. S.

1530. Den skal bøde med Kroppen, som ei har No. U.

Krummer er ogsaa Brød.

Kryb til Korset!

Sygdom flyver paa, men kryber af.

Kryb ikke i et Musehul!

1535. Menneskerne kryber til Gud, men løber til Fanden. S.

En Krøbling kan ogsaa vise Vei. M.

Gamle Kudske maae noies med Skraldet.

Naar Kudfken er gal, gaaer det ud over Hestene.

Kul er ei Skarn i Kongens Mad. S.

1540. Borherre giver Kuld som Klæder. U.

En ond Kvinde er Helvedes Dør-Nagle. U.

Det kvælder ei, hvor Kvinder drikke. U.

Mands-Vist er vel behænde, men Kvinde-Vist er uden Ende.

Koldt er Kvinde-Raad. U.

1545. Det kysser ei Alt, som sort er. U.

Den skal see ilde ud, som skal kysse Fanden.

Den ene Trolld kysser ikke den Anden. U.

Kys hvor du flapper!

Hvo Børn vil kysse, skal gaae til Buggen. S.

1550. Vi kysser Blomst, og den bliver dog smuk. S.

Man skal ikke svide Alt hvad laadent er.

Laan skal lydesløst hjemfomme.

Man laaner sin Ben og fræver sin Fiende.

Det er godt at laane Gud og Ageren, de giver høie Renter. S.

1555. Laas for Læder-Sæk, det loe Tælle-Kniv ad. S.

Lad Dre er ei Hvilen værd. U.

En lad Tyv er bedre end en lad Tjener. S.

Lad gaaer nødig paa Steenvei. U.

Naar Landet er rigt, er Vandet armt. S.

1560. Landets Viis og Landets Sprog er Landets
 Tre. S.
 Man skal ei roe sig videre ud, end man kan komme i
 Land.
 Lang er Nattens Bei.
 Banart har en lang Stjert. U.
 Der er langt frem, sagde Riellingen, hun saae sig
 tilbage. S.
1565. Øblet falder ikke langt fra Stammen.]
 Lang Betænkning er vis Beet.
 Lang Sygdom er den visse Død. U.
 Der er gode Raad til den Pølse, som er for lang.
 Beien lang gjør liden Byrde trang.
1570. Langt Bord, staffet Liv. S.
 Der skal lange Arme til at lukke alle Munde.
 Svig og Skvalder har lang Alder. U.
 Lange Nætter gjør magre Høns. M.
 Storkens Sang er ikke des sødere, for Nebbet er
 langt. M.
1575. Heiren laster Vandet, for hun kan ikke svømme. U.
 Bar Løgn Latin, sagde Tyden, saa kund' A prest!
 Paa megen Patter kiender man en Nar.
 Formegen Patter ender med Graad.
 De vil Alle over Giærdet, hvor det er lavest.
1580. Man leder tit om hvad man ei vil finde. S.
 Lediggang er Fandens Hoved-Pude.
 Den leer bedst, som leer sidst.
 Man maa baade kunne lee og have en faver Mund. U.
 Den Dnde leer altid, naar det gaer ilde til.
1585. (Der er Meget) man maa baade lee og græde over.
 Lige Børn leger bedst.
 Har du leget Strabenæse?

Vag uden Leg gjør ringe Vyst. S.

Trold bær Træ i Leg. N.

1590. Ratten leger saa længe med Musen til hun æder den.

Hvem der leger med Vys, pisser under sig.

Veie gaaer for Cie (til Fardag).

Veie=Hyrde gjør lamme Faar. M.

Man maa gribe Veiligheden fortil, bagtil er den skaldet. M.

1595. Veilighed gjør Tyve.

Der kan meget skee ved Tid og Veilighed.

En Ting er ikke saa let gjort som sagt.

Dey er let at loffe, som gierne vil hoppe.

Let kom det og let gif det.

1600. Man kan ikke leve af Luften.

Vi lever af Guds Naade og Raals-Blade.

Man skal lade Andre leve med sig.

Man lever som man kan, ikke som man vil.

Man skal spise for at leve, ikke leve for at spise.

1605. En levende Hund er bedre end en død Løve.

Vidt her og lidt der bliver Noget tilsidst.

Den flyvende Fugl faaer lidt, den liggende Intet.

Vidt maa man altid slaae af.

Man kommer ikke vidt med Vidt.

1610. Tit faaer man Lov for Vidt og Last fer endnu Mindre. N. og N.

Tit gjør liden Sag stor Nædsel. S.

Af liden Gnist kommer stor Ild. N.

Liden Navle for Dør er bedre end Ingen. N.

Liden Tue kan vælte stort Væs.

1615. Liden er Billie-Røn, var det kun ogsaa en Bøn. N.

Vidt viser Billien.

Det skal være Vidt, som ikke er Tafs værd.

- Et lille Gran kan fordærve et godt Die. U.
 At brygge Lidt, føder, at bage Lidt, øder. S.
1620. Med lidt Vand maa reen Mund sig toe. U.
 Stolt i Stræde og lidt i Pung, det er Hias. U.
 Hvo Lidet saaer, han Lidet faaer.
 Lidt med Fred er bedre end Meget med Uro. .
 Lidt og godt og Potten fuld!
1625. Lidt Godt skal man høit sætte og sjelden see til.
 En lille Ild at varme sig ved, er bedre, end en stor,
 at brænde sig paa. S.
 Der er Meget hinanden ligt.
 Man maa være sit Arbeide lig.
 Hver er sin Gave lig, baade Fattig og Rig. U.
1630. Lige søger Lige.
 Frem og tilbage er lige langt.
 Den lige Bei er immer den forreste.
 Skal vi lige gode Brødre være, maae vi lige god
 Ret nyde.
 Lige frem gjør en god Køber.
1635. Et Pund Fier er ligesaa tungt, som et Pund Bly.
 Jeg kan see ligesaa langt ind i en Steen, som en
 Anden kan bide i den.
 Ligesaa godt springe i det, som krybe i det.
 Den der holder, er ligesaa god, som den, der flaaer.
 En Hæler er ligesaa god som en Stjæler.
1640. Ravnens kan ligesaa godt have det, som Kragen. (de
 ere begge Vorherres Fugle).
 En kan være ligesaa meget Guld værd, som en An-
 den er Skit værd.
 Alle Folk ligner hverandre (de har Næsen imellem
 begge Dinene).
 For lignes Bjerg og Dal, end Riøb og Salg. U.

Alle Signelser halte.

1645. Liv for Liv!

Livet er fiært.

Ingen har Brev paa sit Liv.

Lov ikke formeget!

Man har Lov at levne.

1650. Man har Lov at slaae af.

Har du Lyst, saa har du Lov.

Med Lov skal man Vand bygge. U.

Saa Lov, god Ret.

Loven er for Alle.

1655. Man lover det i sin Nød, man ikke kan holde til sin Død.

Hvad man lover og holder, det er vist.

Den skal lude, som har lave Dørre. U.

Det skal Knagehals mindes, at Gaasen luder under høie Dørre. U.

Penge lugter ikke.

1660. Lad (den Stolte) staae til han lugter.

Man kan aldrig forgylde Skarn saa godt, det jo lugter. S.

Lad den lukke Døren, som gaer sidst ud!

Man lukker tit en Pung for en Skilling, men vil ikke lukke et Led for en heel Korn-Bang. S.

Hvem der ikke vil lukke sine Dine op, maa lukke sin Pung op.

1665. Man kan koge Suppe paa en Luustikke (men den bliver derefter.)

Hvem der lurer, faaer tit at høre hvad han nødig vil.

Liremand faaer Penge, Luremand faaer Prygl.

Man skal ikke sætte Luus i Skindpels.

En Luus imellem to Negle, (den er i Knibe).

1670. En Luus paa en Tjærespaan, (det er Farimag).
 Den har godt ved at dandse, som Lykken spiller for.
 Man veed ei hvor Lykken vil stulke. K.
 Lykken hun er en underlig Trolde, hun leger med Folf
 saa mangefold. K.
 Lykken hun maa vel ligned ved Glar, naar det skinner
 allerflarest, da brister det allersnarest. K.
1675. Lykken vender sig ofte (vender sin Kofte) om.
 Lykken er god nok, naar man kun ikke faaer den om
 Halsen.
 Fattigmands Lykke er immer tynd.
 Mange leder om Lykken, menomme leder Lyk-
 ken om.
 Hold Tommen i Næve, naar Lykken falder til! S.
1680. Naar Lykken har faaet Tosler paa, den færdig er til-
 sengs at gaae.
 Lad Lykken træffe Manden!
 Gud raader for Lykken.
 Lykken er (tit) bedre end Forstanden.
 Børn er lykkelige.
1685. Lys paa Diøllen!
 Alting er smukt ved Lys. S.
 Herr Pave! forvar jer Næse for Lysset!
 Lysset er godt.
 Hvem der gjør ondt, skyer Lysset.
1690. Man seer ligesaa godt i Mørke som foruden Lys.
 (Mangt et Lys) er saa godt som en tom Lygte.
 Man sætter ikke Lysset under Skieppe.
 Lysten driver Bærfet.
 Mangen En laster, det han ad Lyster. S.
1695. Der er meget, den Syge har Lyst til.

Den er Lysten efter Kiød, som gaaer i Skoven og bider Snegle. S.

Det er ikke Alt af Glæde, der synges lystelig. Ps. Seiling er lystigst med Landet og Spadsfering ved Vandet. S.

Hei lystig Koras i fjorten Dage og Hunger og Sult i andre Fjorten, saa er den Maaned ude!

1700. Hvem der ikke vil lystre Fader og Moder, skal lystre Kalvestindet.

Hvem der vil lyve, skal have en god Hufommelse. Lyv ikke Vorherre paa!

Hvem der vil lyve, vil ogsaa stjæle.

So kan lyve den Tredie i Galgen. S.

1705. Man kan lyve saa længe til man troer det selv.

Den lever længer, som lyves død.

Ifke de Sunde, men kun de Syge har Læge behov.

Lægedommen er tit værre end Sygdommen.

Der er Lægedom i Hunde-Tunge.

1710. Naturen gjør det meste, men Lægen tager Løn. S.

Man kan altid lægge til, men ikke tage fra.

Ingen kan lægge en Alen til sin Bort.

Med Læmpe kan man faae et Æg i en Humlesæk.

Det Gode varer sjelden længe.

1715. Klosteret varer længer end Abbeden. S.

Længe ligger Sag i Salt. N.

Den længste Bei er over Dørtærskelen. S.

Hvem der gaaer længe i By, maa enten løbe eller lyve.

Længe græder halvavet Barn. N.

1720. Jo længere man vader, des dybere bliver Vandet. S.

Løv ei længe hos store Herrer og syge Folk! S.

Lysset brænder ei længer end Bægen er. S.

Bold og Trænge har ingen Gænge, og varer ei længe. S.

Det Onde lærer sig selv.

1725. Hvad man seer, det lærer man.

Før man lærer at hænge, er man halvdød. S.

Giøgen lærer hvert Aar at synge, og kan dog ingen anden Bise end Kuf-Kuf. S.

Man skal lære saa længe, man lever (og leve saa længe man lærer).

Man lærer nok at gaae sagte.

1730. Man lærer bedre med Dre end med Die. S.

Nød lærer nogen Kone at spinde.

Hvem der skammer sig ved at lære, bliver aldrig flogere.

Man lærer sig til paa Stoddere at slaae Stafler ihjel.

Mad lærer at mæle og Klæder frem at gaae. U.

1735. Borherre leed meest af de Lærde. S.

De Lærde maae immer trættes.

Formegen Lærdom gjør Folk rasende.

Det er ikke godt at være Lære-Klud.

Erfaring er den bedste Lære-Mester.

1740. Man maa give Lære-Penge i denne Verden.

Han har Læs nok, som har en slem Kone. S.

Man kan ogsaa læse sine Dine ud.

Man kan sagtens læse Skielmen til sig, men at læse ham fra sig, det er Konsten.

Der er ogsaa Læse-Heste.

1745. Et Løfte er en Giæld

Runde Løfter og raat Klæde løber meget ind i Krympningen. S.

Løgn og Sladder har Fanden skabt.

Djævelen er Løgnens Fader.

- Naar Løgn og Sandhed mødes, da har Løgneren tabt. *U.*
1750. Løn som forstyldt!
 Idmyg Tjeneste faaer gierne god Løn. *U.*
 Bestilling uden Løn gjør Tyve. *S.*
 Lønlig Ting skal man lønlig bære. *U.*
 Det er løs Dræt at drage med Halm=Skagel. *U.*
1755. Den fæster med Nædsel, som har løs Trost. *U.*
 Løsagtig Ungdom gjør raadden Alderdom. *S.*
 Løven er Dyrenes Konge.
 Løvens Alderdom er bedre end de andre Dyr's Ungdom. *S.*
 Løven døer før af Sult, end den æder Hunde=Løvning. *M.*
1760. Somme Folk farer op som Løver og falder ned som Faar.
 Der skal være Maade med Alting.
 Til Maade er Alting godt.
 Det kommer meget an paa Maaden.
 Maadelig Vølse er bedst.
1765. Maal dig ikke med den Korteste! *M.*
 Man maaler gierne Folk med sin egen Alen.
 Med hvad Maal, I maaler, skal eder igien maales.
 Har du seet Manden i Maanen?
 Kongen spiser, Svin æder og Folk faaer Mad.
1770. Megen er Maden i Guds Kielder. *U.*
 Muus vil have Mad=Ro.
 Der gaaer Meget i Mad=Skabet.
 Far i Mag!
 Et magert Forlig er bedre end en feed Proces.
1775. Jeg holder den for en usel Mand, som ingen Mand=dom gjøre kan. *M.*

Mand eller Muus!

En Mand er en Mand, et Ord er et Ord (og en
Kælling er en Kælling).

En Mand er en Mand, om han saa er af Leer og
Langhalm.

Den er Mand, som gjør Manddoms-Gierning. El.

1780. Man maa være Mand i sit Huus.

Mange Hunde er Harens Død.

Mange Hænder gjør raff Arbeide.

Der er mange Hænder om et lille Leve-Brod.

Hvo Mange vil byde, skal Meget syde. El.

1785. Der vorder Mangt i mange Dage. El.

Bedre at vandre ved een Soel end ved mange
Stjerner. M.

Har du Mund for Mange, saa hav ogsaa Dren! M.

Mange Munde gjør tomme Fæde.

Mange til Daad, Faa til Raad! S.

1790. Der skal mange Muus til at bide een Kat. El.

Mange Bække smaa gjør en stor Na.

Hvem der har mange Tern i Ilden, faaer gierne No-
gen af dem brændt.

Hvem der leder i mange Brønde, finder Edder i
Somme. El.

Mangen Hest gnægger som Føl. El.

1795. Mange fælder godt Sværd, Flere frelser godt Raad. M.

Kærlighed meddeler. M.

Megen Syening gjør stoffet Traad. M.

Megen Bedd sluffer tit en lille Ild. S.

Der kan Meget hændes i en Haande-Bending.

1800. Det Faar, som bræger meget, malter lidt. S.

Meget af Munden og lidt af Ulden (sagde Manden,
han klippede sin So). S.

Meget rækker efter Meer.

Rend ei meer end du kan væve! S.

Slagt ei meer end du kan salte! (ellers faaer du Sur-
steg). S.

1805. Tag ei meer i Munden end du kan gabe over!

Der vil meer til Plov end at sige: Hov.

(Der skeer Meget) imellem det Skidne og det Rene.

Mellem to Stole falder Sædet paa Jorden. U.

Det er ondt at være Mellem=hest.

1810. Det er tit langt mellem Haand og Mund.

Folk nok, men faa Mennesker! S.

Mennesket lever ikke af Brød alene.

Det er menneskeligt at feile.

Mens man er unævnt, er man uskiæmt. U.

1815. Man skal smede, mens Jernet er varmt.

Ko giver ei Mælk, mens Kone vil. U.

Det er bedst at age, mens Bognen er heel.

Man skal holde op, mens Legen er bedst.

Man kan sagte borge en Mand et Krus Ol, mens
han drifter det.

1820. Voi Grenen, mens den er ung!

Brid Vidien, mens hun er grøn! S.

Mens Græsset groer, daer Horse=Moer (daer Koen).

Der løber meget Vand, mens Mølleren sover. U.

Mens Hundene hentes, løber Haren til Skovs.

1825. Gift dig, mens du kan see!

Hold Sæffen op, mens Grisen gives! U.

Riør, mens du har Svøben!

Mens Gaver gives, er Moder og Datter væne. U.

Tag det Gode, mens du kan faae det!

1830. Mens der er Frugt i Haven, elstes Lysthuset. M.

Mens Bægen har Tælle, skinner Lyset. M.

End forer Duen, mens Buen spændes. U.

Ingen er Mester født.

Discipelen er ikke over sin Mester.

1835. Hvem mindes ædt Mad eller opslidte Klæder! U.

Tit findes de største Perler i de mindste Skaller. M.

Af to onde Ting skal man vælge den Mindste.

Gode Miner med slet Spil!

Hvad kan ikke misbruges?

1840. Alting kan misbruges.

For en Sko mister man tit en Hest. S.

For et Die mister Bonden sin Trøie. U.

Und mister gjerne eet Die, naar hans Nabo kan miste To. U.

Misundelsens Brød bliver ogsaa spist.

1845. Jeg siger det ikke for min Skyld, sagde Ræven, men der er ellers god Gaasegang i Skoven. S.

Tratten om Mit og Dit har skildt Mangen ved Sit. S.

Mod Muus er Kat som Løve, men mod Tiger som Muus. M.

Modne Æbler har Fald ivente. U.

I Morgen bager Allifen, saa faaer du varmt Brød.

1850. God Morgen! siger Stalle om Aftenen.

Giem noget til i Morgen!

Sørg ikke for den Dag i Morgen.

Hvad vi gjør i Dag, er gjort i Morgen.

Morgen=Stjerne bliver Aften=Stjerne. M.

1855. Morgen=Stund har Guld i Mund.

Jeg kunde sige meget, naar jeg vidste, jeg skulde døe i Morgen.

Morgen rød gjør Aften rød.

- Aften er aldrig Morgen lig.
 Min Mund er i mit Brød, den skal sige hvad jeg vil. S.
1860. Stenen af Haanden og Ordet af Munden er ei meer i vor Magt. S.
 Man skal ikke giøre en Pung af sin Mund.
 Enhver maa vide, hvad hans Mund siger.
 Pas paa din Mund, hvor Ord foster Penge!
 Reis ikke ud og lad din Mund blive hjemme!
1865. Mad stopper Munde.
 Bladet fra Munden!
 Munden holder nok.
 Præsten og Hunden tjener Føden med Munden.
 Immer er Muus, som hun maa, i fattig Kones Pose,
 men kommer Kat og jager hende fraa, hun tør deraf lidet fun rose. Kt.
1870. Det er en dristig Muus, der tør giøre Rede i Kattens Dre. S.
 Muus føder Mysling. S.
 Gendrægtig er mægtig. M.
 Træk ham ud, han mærker Ord!
 Penge har Ingen bidt Mærke i.
1875. Naar Musen er mæt, er Melet beest.
 Magt bliver aldrig mæt. S.
 Spiser du dig ikke mæt, du sliffer dig ikke mæt.
 Hinder jeg dig ikke, jeg møder dig vel.
 Hvor der er to skabede Og paa en Mark, skal de nok mødes.
1880. Benner kan mødes, Bjerge ei. S.
 Tyven elsker Mørket.
 Alle Svin er sorte i Mørke.
 Man seer lige saa godt i Mørke, som foruden Lys.

- Altting forgaaer uden Guds Naade. *U.*
1885. Vi beder om Naade, ei om Ret.
 Lad Naade gaae for Ret!
 Naade er bedre end Ret. *U.*
 Naadeløst Herstak er skilt fra Gud. *U.*
 Krum Haand gjør naadig Dom.
1890. Naar man gaaer paa sine Been, sparer man Bogn-
 Leien.
 Naar Stodderen er vred, maa Stue-Døren undgiælde.
 Naar Bredden er endt, er Bennen skændt.
 Naar der gaaer Hul paa Gnieren, saa bliver han rund.
 Naar Himlen falder ned, falder Fuglene med.
1895. Naar det regner paa Præsten, drypper det paa
 Degnen.
 Naar man vil spille med Næve, maa man have en
 Gaas i Munden,
 Naar Hundene gøer, saa gaaer Tyvene.
 Naar Himlen falder ned, brister mangan Keergryde. *U.*
 Naar Solen gaaer ned i Vester, staaer den op i
 Øster. *M.*
1900. Naar Hovedet er borte, har Næsten Helligaften.
 Naar Biseren er borte, flyver Bierne vilde.
 Naar man tier, da fortaler man sig ikke.
 Naar Armen krøger, da gaber Munden. *U.*
 Naar Bognen hælder, skyder Alle efter.
1905. Naar Barnet er dødt, er Fadderstabet ude.
 Naar Frugten er moden, falder den gierne af.
 Naar Træet falder, vil Alle sanke Spaaner. *S.*
 Naar Hønen har skrabet, seer den til Kloen. *S.*
 Naar man drikker af Flasken, synker det ikke i Glasset.
1910. Naar flyver de hvide Fluer?

Naar Fluens kommer Lysset for nær, da spider den
Bingerne. M.

Naar Manden elsker hvad Konen hader, da hader
Konen hvad Manden elsker. M.

Naar det fryser med Sonden, fryser Tappen i
Londen.

Naar Ingen Andre vil døe, saa maa Doctoren. M.

1915. Naar Folk lever ilde, lever Doctoren godt. M.

Fordi Navnen ikke kan tie, naar han har, maa han
sfrige, naar han fattes. M.

Naar du dæmper din Brede, da dræber du din
Fiende. M.

Naar der bliver to Søndager i een Uge (kan man
faae alt hvad man vil have).

Naar man slaaer imellem en Flok Hunde, piber den,
man rammer.

1920. Det er ingen Sag at fiøbe, naar man bare har
Penge.

Naar Pigen beiler, faaer Svenden ikke Nei.

Man skal kline, naar Svalen bygger. S.

Naar jeg rækker min Haand og tager min Dast,
sagde Drengen, saa er min Lere lært.

Naar Krokodillen ynksomst græder, den allersnarest
Folk opæder.

1925. Man kan føre en Nar til Rom og tilbage, og han er
Nar endda.

Man skal fiende en Nar paa Noget.

Narre skal lystes med Knipler. S.

Hvem der giver Narre Løn, faaer selv dobbelt. M.

Gjør aldrig Nar ad gamle Folk! (du kan selv blive
gammel).

1930. Gjør du Nar ad mig, gjør du Nar ad Vorherre,
gjør du Nar ad mine Klæder, gjør du Nar ad min
Stræder.

Naar Narren gaaer, tager han en med sig.

Narre=Skibet findes i alle Havne. S.

Natten er vor egen (siger Tyve og Trælle).

Natte=Frisk er god.

1935. Naturen gaaer over Optugtelsen.

Det er bedst at lade Naturen hjælpe sig selv.

Konsten maa komme Naturen til Hjælp.

Man kommer ingen Vel, naar man har Naturen
imod sig.

Navnet gjør intet til Sagen.

1940. Tag ikke Guds Navn forfængelig!

Det nytter ikke, man har Navnet, naar en Anden
har Gavnet.

Det er bedst at kalde enhver Ting ved sit rette Navn.

Hvo Sag søger, skal Navn nævne.

Man kan ikke faae mindre end Nei.

1945. Noget Naade er god.

Enhver vil gierne have Noget for Sit.

Man skal have Noget at fordrive Tiden med.

Noget er bedre end Intet (sagde Spillemanden, han
sit et Dreng).)

Noget for Noget, skal Venstreb holdes.

1950. Hvor Noget er inde, kommer ogsaa Noget ud.

Man Ragen dog hos Nogle faaer. W.

Der skal Meget til Nok.

Snak har man Nok af.

Enhver kan have Nok i sin Deel.

1955. Den har Nok, som noies. S.

Raad har man Nok af, naar man ingen behøver. V

Skulde man bryde sig om Alt hvad Folk siger, da fik man Nof at bestille.

Det Bedste er godt nof.

Det er ikke nu, som i gamle Dage.

1960. Man maa see ved de Lys, som nu brænder.

Man skal nytte den Soel, der nu skinner. U.

Med nye Folk kommer ny Skif.

Nye Koste feier immer godt.

Nye Kar er Tyende kiere, de Gamle flyve om Ilden. U.

1965. Alle Børn ere Narre efter nye Klæder.

Man skal ikke sætte en ny Klud paa en gammel Kjole.

Hvert halvhundrede Aar en ny Verden. S.

Nye Biser høres helst. S.

Nye Paafund kommer fra Fattig-Folk. S.

1970. Gamle Harper kan godt faae nye Strænge. S.

Der er intet Nyt under Solen.

Det er Nyt, som sjelden skeer.

Immer noget Nyt, sjelden noget Godt.

Den gjør ogsaa Nyt, som slaaer det Gamle itu.

1975. Det Gamle forgaaer, det Ny opstaaer.

Nygifte Mænd er ugilde Krigsfolk. S.

Nu kom jeg nys, sagde Soen i Vrtageren.

Hvem der nyser haardt, faaer god Skæbne. U.

Hvad kan det nytte, man seer det, naar man Intet faaer af det!

1980. De nyttigste Stjerner har de ringeste Navne. M.

Hvad nytter det, en Ko malker godt, naar hun spiller Mælken!

At nytte og fornøie, det skal man have for Die.

Bodel med Bytten tager halve Nyttten. S.

- Hvad nytter det et Menneske, om han vandt al Verden, og tabde sig selv!
1985. Guds frygt er nyttig til Alting.
 Nælde brænder saavel Ben som Uven. U.
 Nær skyder ingen Harer.
 Nær ved slaaer ingen Mand af Hesten.
 Vær nær til Hjelp, naar næst brænder! U.
1990. Man maa nok sidde sin Ben nær, men man maa ikke sidde Raaret af ham.
 Hvem der ploier nær Solen, skal høste nær Jorden. S.
 Nær ikke Slangen i Barmen!
 Man skal sætte Tøring efter Næring.
 Tag saa Honning, at Bierne har Næring! U.
1995. Enhver er Tyv i sin Næring.
 Jo nærmere Kirken, des længer fra Borherre.
 Enhver er sig selv nærmest.
 Næst er den, i Hænde har. U.
 Det bageste Lam er Uven næst. M.
2000. Den Hunger er bedst, som næst er. U.
 Den arver bedst, som er Baaren næst. S.
 Du skal elske din Næste, som dig selv.
 Den slaaer ikke Dørren haardt i, som har sin Næse imellem.
 Næsviis Høne faaer Kneps eller Korn.
2005. Nød gjør næsviis. S.
 Nød bryder alle Love.
 I Nød skal man Venner kiende.
 Naar Nøden er størst, er Hjelpen næst.
 Ost og Brød er godt i Nød, Belling er ond at føre.
2010. Man har Lidt at give bort, Intet at nøde bort.
 Man kan nøde et Jaar tilvands, men ikke til at driffe.

Hvem der lader sig lokke til at stjæle, skal lade sig nøde til at hænge.

Det er Synd at nøde Godt i Ondt.

Hvem der sidder godt, skal nødig reise sig.

2015. Den dovne Dreng og den varme Seng vil nødig stilles ad.

Nød=Løgn er ikke forbudt.

Nød=Bærge er allevegne tilladt.

De seer alle min nøgne Arm, men ikke min slunkne Tarm.

Naar man har Føden og Klæden, skal man dermed nøies.

2020. Man skal ikke kaste Dlie i Ilden.

Hvem der er om sig, han faaer Noget.

Det Meste i Verden er der et Om ved.

Om igien!

Omsonst er den bittre Død.

2025. Det er omsonst at lære Ratten at muse, Fisken at svømme og Ornen at flyve. S.

Det er omsonst at bære Band til Stranden (Bedd til Skoven eller Tommer til Norge). S.

Det er omsonst at væve Spindelvæv, pløie Strandbredden og bygge i Luften. S.

En ond Mand er som en Djævel, og en ond Kvinde som et heelt Helvede. M.

Onde Urter skal med Rod oprykkes. U.

2030. Onde Penge er allevegne.

Det Onde skal nok spørges.

Ondt skal Ondt fordrive.

Man skal gjøre et Skarn Godt for ikke at have Ondt af ham.

Er dit Dje ondt, saa er Alting mørkt.

2035. Ondt Die skal aldrig Godt see. *U.*
 Onde Børn skal ilde vugges. *S.*
 Gud frie os fra det Onde!
 Man kan vænne sig til Ondt, saa man synes, det
 er Godt.
 Hvem der har doiet Ondt, skønner bedst paa det Gode.
2040. Man maa tage det Onde med det Gode.
 Overvind det Onde med det Gode!
 Det er ondt for Hvalp at lege med Bjørne-Unge. *U.*
 Det er ondt at være silde fød og aarle mød. *U.*
 Oprør gjør to Byer af een. *S.*
2045. I oprørt Vand er godt at fiske.
 Ord gaaer, men Skrift staaer.
 Ord lugter ikke.
 Hvem kan veie hvert Ord, man siger.
 Efter dine Ord skal du dømmes.
2050. Man kan vogte sig for Gierningen, men ikke for Ordet.
 Ord har Binger. *S.*
 Det er en drøi Koft at æde sine egne Ord i sig
 igien. *S.*
 Hvo ei agter Ord, agter ei heller Slag.
 Himmel og Jord skal forgaae, men Guds Ord skal
 ikke forgaae.
2055. Man kan ikke give alle sine Ord beskrevne.
 Kan du ikke komme over, saa kryb under!
 Det Onde lad overfare!
 Det er kun en Overgang, sagde Ræven (til Ulven),
 da flaaede de ham.
 Hvor som man seer sin Overmagt, det er ei Skade
 at gjøre der Pagt, dog Somme de gjøre deraf stor
 Bram, og sige, at det er Last og Skam. *Rf.*
2060. Alt Overvættes endes gierne ilde. *U.*

Naar Paafuglen feer til sine Been, da striger den.

Pant bær Penge hjem. *U.*

Papiret rødmer ikke.

Papirs-Folk skal have Persille-Retter. *S.*

2065. Gale Folk har ikke Pas behov.

Pas paa som en Smed!

Pat ikke paa Fingrene!

Lad Kyllingerne patte deres Moder! sagde Kiøbenhavn-
nerinden, saadan har jeg gjort.

Hvad er det at have været i Rom og ikke seet Paven!

2070. Kast ikke Perler for Svin!

Penge klarer Alt.

Hvad gjør ikke Tydsten for Penge!

Man skal tælle Penge efter sin egen Broder.

Man faaer sagtens de Penge, man æder.

2075. Poffer tage en Tasse for Pengenes Skyld, for naar

Pengene er borte, har man Tassen igien.

Er du krum, er du lam, har du Penge, gaaer du
fram.

Penge skiller os ad, men Døden forliger os. *S.*

Penge er ikke at spøge med.

Penge er ikke snydt af Næsen.

2080. Store Folk kan lade sig see for Penge.

Man skal ikke smide Penge ud af Bindvet.

Penge-Gierrighed er en Rod til alt Ondt.

Stik din Pibe ind og gjør en Floite af den!

Man skal skaade Piger i et Deintrug og ikke i en
Springe-Dands.

2085. Unge Piger er fordærvelige Vare.

Pillegrim's-Færd gjør sjelden hellig. *M.*

Piller skal man sluge, ikke tygge. *S.*

Piller skal forgyldes.

Man kan ikke altid staae paa Vinde.

2090. Vi har Penge som Plov-Hjul, om ikke saa store,
dog ligesaa runde.

Poeter ere de bedste Sprogmeistere. S.

Saa praler rigt Barn af sin Byrd, som Hjort af
sine Taffer. U.

En Profet agtes ikke i sit Fæderneland.

Bogter eder for de falske Profeter!

2095. Det er Profiten man skal leve af.

Profiten er god, hvor den saa kommer fra.

Hvad bruger Fanden Profuratere til?

Hvem der vil borge, maa ei prutte. S.

Den Bænk er vel prydet, som med gode Kvinder
er sat. U.

2100. Fromhed og Dyd, med Ære og Tugt, langt bedre end
Guld dig pryder smukt. U.

Kirken er stor, dog synger Præsten i den ene Ende. U.

Ringer Præst, saa han springer, jeg kommer ikke, før
han synger. U.

Præsten Bogen, Bonden Ploven! S.

Det gaaer ikke saa hardt til, som Præsten præker.

2105. Bøger og Børn er Præste-Gods.

Helvedes Forstue er belagt med Præste-Pander.

Præste-Posen bliver aldrig fuld.

Jld prøver Guld og Nød prøver Venner. M.

Prøver Alt og beholder det Gode!

2110. Prøv, om du tør!

Prøvet Mand er god at giæste.

Fikst du Pæren, Zacharias.

Man kan spise Pølse saa længe at Skindet sidder paa
Næsen.

Der er Raad for Uraad.

2115. Raad er ei bedre end Uraad, uden de tages itide.
Bedrovet Hu trænger til godt Raad. V.
Den times Raad, som reddes. V.
Der er Raad i Keeb. S.
Mange Raad kan være gode nok, naar de kommer
tørre i Huus.
2120. Tag Raad af rødskægget Mand, flere onde end gode! V.
Tag Raad af gal Mand og gaae snart fra ham!
Drankere kan times Raad, men Doblere Ingen. V.
Bedre at en Fyrste er selv ond, end hans Raad. S.
Lad Borherre raade, han har raad t saalænge!
2125. Det er et daarligt Huus, hvor Ingen veed, hvem der
raader.
Lad Bonden raade for sin Bo, og Hofmand for sin
Hest! Kongen udaf Dannemark Han raader for
Borg og Fæste. S.
Har du raset eller vil du rase?
Redskabløs er handeløs. V.
(Alting kan ikke være) saa reent som heglet Smør.
2130. Man skal have reent Kar til sin Mælk. V.
Hvem der vil toe Pletter af, maa have rene Fingre. M.
Hvem der er reen, faste den første Steen!
Hold reen Mund!
For de Rene er Alting reent.
2135. Det er godt at have reent Brød i sin Pose (en reen
Fod at staae paa).
Reent Træ er godt at fløve. S.
Vie, til Alting er drøftet og reengjort!
Reenlighed er en god Ting (sagde Kiællingen, hun
vendte sin Særk Jule-Aften).
- Pilati Tjenere regiere over Kirker og Skoler nær. Ps.
2140. Gud regierer Seilet i rum Sø. S.

Den ledes ved at leve, som regner Alt hvad han
æder. U.

Den Helt, som regner flet, er meget at beklage.

Den gjør en gal Regning, som gjør Lægen til sin
Arving. S.

Hvem der gjør Regning uden Bært, maa regne to
Gange. S.

2145. Gjør Regnskab for din Husholdning!

Keent Regnskab gjør længst Benskab.

Godt nok at være Foged, naar man ikke skulde gjøre
Regnskab. S.

Sjelden kommer man ud, og saa er det Regnveir.
Retten maa have sin Gænge.

2150. Galge, staae paa din Ret! sagde Tyven i Havnød. S.

Lov er Rettens Stud (Styd) og Urettens Forbud. U.

Det er ret, at den svier, som under mier. U.

Retten giver os alle Nok, sagde Mølleren, han tol-
dede med Drift-Truget.

Ret skal være Ret.

2155. (Det er ikke godt, naar) Retten sidder i Spydstagen.

Hvorfor skal man give sin Ret bort?

Man maa staae paa sin Ret.

Der er jo dog Lov og Ret i Landet.

En Tyv har en stor Ret.

2160. Gaae aldrig i Kette med Borherre!

Før jeg skal levne, siger Fraadsæren, før skal jeg revne.

Den Høse revner ikke, som er aaben i begge En-
der. S.

(Lev ikke med) den rige Mand, som døde i Pesthuset!

Zimmer spør den Rige, hvor den Fattige sig bjerger. U.

2165. Saa slunder Rig efter Gods, som Navn efter Ad-
sel. U.

Den Milde giver sig rig, den Gierrige tager sig fattig. S.

Rige Folk har godt Guds.

En Kamel gaaer lettere giennem et Naale-Die, end en Rig kommer ind i Guds Rige.

Riis gjør godt Barn.

2170. Riis slaaer ingen Been itu.

Man gjør tit Riis til sin egen R.

Borherre har mange Riis.

Det er en ringe Sag, hvorfor Ulven æder Jaaret. S.

Gode Bøer kan rose dem selv.

2175. Godt rost er halv solgt. S.

Roes ikke for tidlig!

Roes ei Kornet i Blade, eller før du har det i Lade! S.

Den skal rose sig selv, som har onde Naboer.

Man skal ikke rose af Gevinsten, før Spillet er ude.

2180. Man skal laste Folk i deres Dine og rose dem paa deres Bag. S.

Synden er ikke fuldkommen, før man roser sig af den.

Af Roes som af Skygge, bliver man hverken større eller mindre. M.

Mandens Roes er Beltalenhed, og Kvindens Taus-
hed. M.

Man kan ikke altid danske paa Roser.

2185. Ingen Roser uden Torne.

Runde Hænder gjør gode Benner. S.

Ruus avler Natte-Navne og de Smaa-Diæble. M.

Naar man ryster Sæffen, da seer man, hvad der er i den. S.

Den er ræd, som ei tør fryste. M.

2190. (Bær) ingen bange Karl ræd for!

Kragen er ræd for Slumpe = Skytten og Lyffen for
Gicæffe. S.

Rædde Hunde giser altid mest. S.

Det er en daarlig Smed, som ræddes for Gni-
sterne. M.

Rædsel gjør raadvild. S.

2195. Med Ræv skal man Ræv fange.

Ræven hytter Bælgen, saalænge han kan.

Hvad sagde Ræven om Kønnebærrene!

Det er galt at sætte Ræven til at vogte Gicæs.

Ræven bider ikke paa sin egen Mark.

2200. De tobenede Ræve er de værste.

Hvem der pløier med Ræve, faaer krogede Furer.

De jydskte Mile er maalt med Ræven og Halen
lagt til.

Gaae ikke paa Ræve = Kløer!

Der sælges ligesaa mange Ræveskind som Ufjels-
huder. S.

2205. Poi Fasten! sagde Ræven, da havde han ædt ti
Gicæs.

Røn er god Dreng. U.

Mange Ting røbes og Sandhed rønnes. U.

Giv ei Hund mens Halen røres! S.

Saa skal du have, din Smør = Tyv, sagde Matrosen,
han faldt ned og slog Proviant-Skriveren ihjel.

2210. Saadan har det sidt, siger Vigernerne, naar de slaaer
et Fod istykker.

Saadan Mand gaaer til Dørren, som inde er. U.

I saadant Vand fanger man saadanne Fiske. U.

Saamange Hoveder, saamange Sind (saamange
Pølser, tøs (dobbelt) saamange Pind).

Saamange sultne Tjenere, saamange Tyve. S.

2215. Det er nemt at finde Sag med en feed So (for hun er ikke blevet feed af Intet).
 Man kan vinde sin Sag og dog tabe sine Penge.
 Samlet Sild trykker Hval. U.
 Efter en god Samler kommer en god Spreder.
 Vi har de samme Dage, som Kongen har. S.
2220. To kan sige Et og det er dog ikke det Samme.
 Et og det Samme bliver man snart fied ad.
 Sammen ligger Veir og Uveir. U.
 Sammen ride Nidinger. U.
 Sammen, 3 Sorte!
2225. Hvor og Gammen kan bedst sammen. U.
 Man skal ikke sye Folk sammen.
 Hvad Gud har sammenføiet, skal Mennesker ikke adskille.
 Denne Verdens Dd (Stat) er af ond Malm sammenlødd (sammenloddet). U.
 Sandtalen Kvinde har kun faa Benner. U.
2230. Døren luffes hardt i Laas for sandfør Mand. S.
 Sandhed er Mange for kostbar at gaae hverdag med. S.
 Sandhed stifter aldrig Farve. S.
 Af Børn og gale Folk skal man høre Sandhed.]
 Sandhed er gierne ilde hørt.
2235. Kragen er sort, fordi hun siger Sandhed. U.
 Fornøden Sandhed er ingen Mand for broget.
 Hvem kan taale den nøgne Sandhed!
 Det er bedst at blive ved Sandhed.
 Sandheden kommer nok for en Dag.
2240. Hvad er Sandhed? sagde Pilatus.
 Hvad Sandhed er, skal Tiden vise.
 Hvad der er sandt, er ingen Løgn.

Man savner først det Gode, naar det er borte.
See til Liljerne paa Marken!

2245. En døv Kniv bider Alt hvad den seer.

Man seer ei Hjernen giennem Stjernen. S.
Hold for Dinene, saa kan Ingen see dig!
Hvad man ikke seer; har man ikke ondt af.
Hvad Gavn har man af det Dye, man ei kan see
med! S.

2250. See til dine Been!

Derfor har man Dine, at man skal see sig for.
Man kan ikke see Folk længere end til Tænderne.
Nok see, men ikke røre!

Held i Fadet, saa seer du, hvor det rinder! S.

2255. Hvem der er seen til sin Mad, er ogsaa til sin
Gierning.

Den Profit, som kom seent, er bedre end aldeles
ingen.

Seen er god at sende efter Døden.

Det er en seen Død at lade Gææs træde sig ihjel.

Tro ei Raalen des værre, for den kommer seent! U.

2260. Seent men sødt!

Bedre seent end aldrig!

Snar til at høre, seen til at tale!

Seier i min Haand og Seier i min Fod og Seier i
hvert mit Vedemod!

Baabenløs bliver gjerne seierløs. S.

2265. Kæmper alle seierløse falde. U.

Man maa lade Folk seile deres egen Sø.

Kvinder og Katte ere seilivede.

Tag dig selv om Næsen!

Man bliver ikke selv hvid, fordi man sværter Andre. S.

2270. Hvad behøver man at blæse ad den Ild, der brænder selv! S.
 Hvem der tiller sig selv, kan lee, naar han vil. S.
 Naar man hører sig selv, skal man høre op. S.
 Vor Hund er ogsaa selv (hjemme).
 Bedre, selv at have end Syster at bede. U.
2275. Hvad man har selv, behøver man ikke at laane.
 Vi bruger ingen Tyve, sagde Bonden, vi gjør selv vort Arbeide.
 Det er ondt at stjæle, hvor Bonden selv er Tyv. U.
 Sæt dig selv i Andres Sted!
 Hvo sig selv ophøier, skal fornædres.
2280. Hvo sig selv fornædret, skal ophøies.
 Hold dine Fingre hos dig selv!
 Skiot dig selv!
 Læge, læg dig selv!
 Mangen En er sig selv værst.
2285. Den der ikke selv vil hjælpe til, kan Ingen hjælpe.
 Ingen faaer Skam uden han selv hjælper til. U.
 Der hører meget til at fornægte sig selv.
 Hvem der anklager sig selv, er kun halv straffskyldig.
 Det er den største Helt, som overvinder sig selv.
2290. Vil du have din Mode for dig selv, saa klæd dig i Ydmyghed! M.
 Hanen vækker sig selv først. M.
 Aldrig agtes Mand for den han er, om han sig selv haver for kjær. Ps.
 Hvor Djævelen ei selv kan komme, har han sine visse Bud. U.
 Man kan gjøre Middag, naar man vil, Astenen siger selv til. S.
2295. Ilden er god, naar den ei raader selv.

- Selvuden Gæst skal sidde paa Dørtærffelen.
 Selvgjort er velgjort.
 Døer Selvhave, findes aldrig hendes Mage. S.
 Selvflog bliver aldrig flogere..
2300. Selvroes stinker.
 Selvtagen Vre avler Foragt. S.
 Selvtægt er aflagt.
 Det sidste Baand binder Læset. S.
 De Sidste skal blive de Første.
2305. Alle vil gjerne beholde det sidste Ord.
 Den første Ende er bedre at faae fat end den Sidste. M.
 Sjelden kommer det Søde tilsidst. S.
 Sjelden faaer Spaafjælling god Skæbne. U.
 Sjelden er Grenen bedre end Bullen. U.
2310. Træl var sjelden Vædning god. S.
 Bygte Huse og stjaalne Vare faaer man sjelden Værd
 for. S.
 Sjelden gøer Hund ad Veenshug. S.
 Det er sjelden at see en hvid Ravn. U.
 Sjelden er Skifte bedre. U.
2315. Store Ord gjøre sjelden from Gierning. U.
 Man skær sjelden god Sæd af slet Ager. U.
 Brav Karl bytter sig.
 Man siger saameget.
 Man siger det ved sin Bordende, man ikke vil, skal
 høres til Studøren. S.
2320. Man skal sige fra eller til, Ja eller Nei.
 Det er for silde at raabe „Kat!“ naar Flæstet er
 ædt. S.
 Tidlig til Sengs og silde op igien (saa kan man faae
 udsøvet).
 Sildig Bod er sjelden god. S.

Man spinder ikke Silke ved (Alt hvad man gjør).

2325. Hør kan giemmes saalænge, at den bliver til Silke,
og Blaar saalænge, at de bliver til Starn. S.

Hver rager Jld. til sin Rage. U.

Hvert Kar staaer paa sin Bund. U.

Hver Djævel regierer sin Tid.

Fanden frier nok Sine.

2330. Hver tage sin, saa tager jeg min (saa faaer Fanden
Ingen).

Hver bliver salig ved sin Tro.

Hvad har vi, naar Vorherre tager Sit!

Hver Næv bytter sit Skind. S.

Man kan ikke faae Alting efter sit Hoved.

2335. Det sinker ikke at bede og at smøre.

Vi har jo ikke skabt os selv.

Klæder skaber Folk og Kiød skaber Heste.

Uf Skade bliver man flog, men sjelden rig.

Almisse skader ei Pung eller Høimesse Dags
Bærf. U.

2340. Skaden kommer sjelden ene tilbyes.

Den har druffet Skade-Ug, som ei kan tie.

Han drufner ei, som hænges skal.

Man skal did, hvor man skal døe. S.

Hvad der skal til, det skal til.

2345. Der skal Pig til Vindsvin. S.

Der skal Vid til Baande. U.

Der skal stærke Been til at bære gode Dage.

De skal have det, som kan hverken læse eller skrive.

Der skal en haard Kile til en slem Knude. S.

2350. Der skal skarpt Bille-Jern til en haard Møllesteen. M.

Man skal lide hvad ei staaer til at vride. S.

Der skal Tid til Alting.

- Hvad man skal have, det faaer man nok.
Den Skilling er ond at holde, som skal ud.
2355. Bogen skal flækkes fra Toppen og Egen fra Roden. S.
Han skal tale, som tog, og tie, som gav. S.
Naar Ulykken skal være, kan Hyrden ligesaa snart
faae Kalv, som Tyren.
Man skal ikke gaae imellem Bark og Træ.
Man gjør ingen god Verkebispe af en Skalk. U.
2360. Giv Skalken et Spand, saa tager han en heet
Ulen. U.
Gjør vel imod en Skalk, og beed Gud, han lønner
dig ikke! U.
Somme Folk har bidt Hovedet af Skam.
Har jeg Skam af det (sagde Tremarks-Manden), saa
har jeg dog ingen Skade af det.
Man holder Skammen ude, saalænge man kan.
2365. Hvor der er ingen Skam, er heller ingen Ære.
Hvem der skammer sig ved at spørge, skammer sig
ved at lære.
Man kan ogsaa gjøre et Skarn Uret.
Der skal skarp Rud til sturvet Hoved.
Skarpest Krig gjør varigst Fred. M.
2370. Unge Hunde har skarpe Tænder. S.
Somme Folk har en Tunge, saa skarp, som en Ra-
gekniv.
Den bryder Skib, som Skib haver. U.
Den skuler gierne, som skiden er. S.
Skident Vand sluffer ogsaa en Brand.
2375. Skident Smør er godt nok til syge Hunde.
Fanden er en Skielm, han kan let lægge Fænge-
krudt for.
Samvittighed taaler ei Skiemt. S.

Skiemt med din Vigemand, sagde Skræderen til sin So.
 Wren og Diet er ei at skiemte med. U.

2380. Saae Skieppe og .saae Skieppe gjør Bonden
 arm. S.

Klæder og Sæder skifter tit. S.

Skit følg eller Vand flye!

Hvad der er slaaet til en Skilling, bliver aldrig en
 Daler.

Hvem der ikke vil have en Skilling, faaer aldrig en
 Daler.

2385. (Man) gaaer (nødig) ud af sit gode Skind.

Dgsaa Trosse kan skinne i Morke. M.

Det er ikke Alt Filsbeen (Elfenbeen) som skinner
 hvidt. U.

Skinnet bedrager.

De Skinhellige er Fanden værst efter.

2390. Det er godt Skit, som man kan toe af.

Jo meer man rører ved Skit, des værre lugter det.

Naar Skit kommer til Wre, veed det ikke, hvordan
 det vil være.

Man leer altid meest ad Skit.

Den skjuler sig gierne, som skiden er. U.

2395. Staden paa Bjerget, kan ikke skjules.

Stomagerens Kone og Smedens Hest har de daarligste
 Sko. S.

Har du ikke andre Skoe at sye (saa slif dine egne!)

Den kommer aldrig til Skoven, som skiælver for hver
 en Bust. U.

Bussen er Skovens Moder. S.

2400. Skov naaer saa langt, som Grenene lude og Roden
 rinder. S.

Tre Stridt fra Livet!

Hvad jeg skrev, det skrev jeg, sagde Pilatus.

Man kan skrive Folk Hæder og Ære fra.

Det Onde skriver man i Steen og det Gode i
Støv. S.

2405. Jeg hvad du vil, sagde Skurve, kun ikke Riphat! U.
Bær ikke sky for Strald!

Sky-Haarene maae blæse af.

Det er ingen Sag at slaae hvem der ikke tør slaae
igien.

Slaaes først, saa har J noget at stændes om!

2410. (Meget) slaaer til, som ved Skræderens Barsel, der
aad de Barnet med.

Man slaaer fra sig, saalænge man kan.

Ingen vil være den Glemme.

Tag fort Salt af slette Betalere! U.

Man vil helst slippe heelskindet.

2415. Det er endda godt, naar man kan slippe med Næsen
og begge Dreene.

Faaret slipper tit fra Ulven, men ikke fra Slagteren. S.

Kat slægter paa Kion og Trolden paa sin Moder. S.

Var der ingen Smaa, blev der heller ingen Store.

Smaa Træer bære og Løv. S.

2420. Smaa Gryder har ogsaa Dren.

De smaa Tyve hænger man, de Store lader man
gaae (tager man Hatten af for). S.

Hestene er aldrig saa smaa, det er jo bedre at age
end at gaae.

Naar de store Skibe ligge paa Land, gaae de Smaa
til Strand. S.

Man skal ikke foragte de Smaa.

2425. Det er bedst at begynde saa smaat, man kan tidsnok
slaae stort paa.
Naar Smaa=Fugle trættes, gjør de Glenten til
Dommer. M.
Smaa=Had er ogsaa Had.
Kast ikke Smaa=Sten til Vorherre! Han kaster Store
igien. S.
Smagen er forskiellig.
2430. Om Smag og Behag skal man aldrig trættes.
Det skal smage ad Noget, sagde Konen, hun kom
Avner paa Suppen. S.
Smag ikke førend du faaer! S.
(Det er Smalhans) at spise Bælling med en Syl.
Smukke Folk flæder Alting godt.
2435. Smukke Karle bliver tit Tyve, og smukke Piger
Stjoger. S.
De forgiftigste Urter har tit de smukkeste Blomster. M.
Et smukt Verme gjør en dristig Haand. S.
Smør dig ikke paa Flæsket!
Man maa smøre sig med Taalmodighed.
2440. Kom ikke og smør Folk om Munden!
Smørelse gjør godt, selv paa en ond Foged. S.
Den røde Smørre læger mange Saar. S.
Der vil andet til end Snaf.
Der hjælper ingen Snaf.
2445. Man snakker om en Ting, saalænge til den skeer.
(Somme Folk) snakker op ad Bæggene og ned ad
Stolperne.
Naar man snakker om Fanden, er han nærmest.
Man snakker for en Mand, til man faaer ham paa
Land.

- Somme Folk kan snakke Poffer et Dre af.
2450. Man snakker saa meget og drifter saa lidt.
Snak du for din Veste!
Man snakker sig fra meget i denne Verden.
Snart er skudt af staffet Bue. U.
Staffet Dands er snart sprunget.
2455. Ulykken kan snart være til.
Skurvet Hoved er snart brudt. U.
Der kan snart gaae Ild i Krudtet.
Der er snart sadlet med een Gjord. U.
Forraadt Mand er snart slagen. S.
2460. Ced og Væg er snart brudt. U.
Ilden er snart tændt, men ikke saa snart slukt. S.
Smaa Gryder fuge snart over. S.
Strøet Hob er snart slagen. S.
Man kan ligesaa snart døe paa Straa som i Krig. M.
2465. Snarere brænder vaade Spaaner end tørre Stene. S.
Konst er snarere lastet end lært. S.
De Baaben ruster snarest, som bruges mindst. M.
Det kan ikke altid gaae snorret.
Hver haver, som han beder. S.
2470. Bær som Sneglen i Raad, men som Fuglen i
Daad! S.
Som man reder, saa ligger man.
Som man raaber i Skoven, faaer man Svar.
Der er Haand, som Saar, Die som Kiært og Hjerte,
som Skatten er. U.
Gid det gaae dig, som du vil mig!
2475. Som man er til, saa gjør man til.
Saa grynte Grise efter, som gamle Svin for. U.
Dffer som Helgen! S.
Bytten som Laaget. S.

Viøden ffienkes, fom Manden er til. S.

2480. Som vundet, faa rundet. S.

Det gaaer, fom det kommer.

Som de gamle Fugle ffunge, faa kviddre de Unge. S.

I hvor en Mand fig vender, ham hændes alt fom han trender. Af.

Som man har brokket i, maa man føbe af.

2485. Faa fom Fader og Ingen fom Moder. S.

Som Urten, faa Lugten. M.

Hip fom hap, fkip fom fkap, Kæv fom røde Hunde.

Som du er mod dine Forældre, bliver dine Børn mod dig.

Somme brouter og har Intet, Somme flynker og fka'r Intet.

2490. Somme har Pungen og Somme Pengene.

Man fkal have Somt for Hellig-Feir og Somt for Kulb og Veir. S.

Somt er i Klæderne fkaaret og Somt i Riødet baaret.

Sorg gjør blege Kinder og sure Dine. U.

Sorg er ei Syfter, ffiondt hun fover nær. U.

2495. Ingen Sorg uden Syfter. S.

Man har mange fremmede Sorger.

Den vil ei længe leve, fom ingen Sorg vil lide. U.

Sorg ikke for din Moder, faalænge din Fader lever!

Sorg ikke for den Dag, du kan ftee aldrig lever!

2500. Lad Hunden førge, han har fire Fødder og ingen Sfo til dem! S.

Fy dig an, hvor du er fort! fagde Gryden til Rje- delen. U.

Sort Svend faaer ogsaa hvid Mø. S.

De forte Kæve ere de listigfte. S.

Man skal ikke gjøre Sort til Hvidt eller Hvidt til Sort.

2505. Sort Ro giver ogsaa hvid Mælk. U.
 Man sover ikke alt det man snorker. U.
 Heller sove for Intet end slide for Intet.
 Somme kommer sovende til Lykken.
 Man sover sig ikke ind i Himmerig.
2510. Hvem der sover Herremands = Sønn, skal have Hundredrengs = Døvre. S.
 Hvem der staaer op til Middag, sover ikke hele Dagen. S.
 Svar er den Sønn, som i Synden soves. U.
 Vaag op, du som sover!
 Spinke og spare, det kan længe vare.
2515. Bedre at spare fra Bredd end fra Bund. U.
 Hvad der er spart, er fortjent.
 Den Blomst, som spares for Bien, gaer tit i Svinet. M.
 Spar mens du har! siden er det bagefter.
 Somme sparer paa Skillingen og lader Daleren springe.
2520. Det er ikke Alle, som forstaae Spas.
 See dig i Speil!
 Speilet nytter ei, naar Pletten bliver siddende. M.
 Spidsfindigt Raad lykkes sjelden. M.
 Spild ikke dine Ord!
2525. Det er ikke Ræmpe = Sædd sin Kraft paa Steen at spille. S.
 Santer Smulerne op, saa Intet spildes!
 Spild ikke Guds Gaver!
 Hvad der falder af Næsen i Munden er ikke spildt.
 Mangen En spilder meer end han giver bort.
2530. Silke = Ormen spinder sig ihjel. M.

- Spot gjør ingen Mand godt.
 Det er stor Spot ei at lære noget Godt. Vs.
 Spotten og Skaden følges gierne ad.
 Gud lader sig ikke spotte.
2535. Hvem der spotter Andre, bliver ei selv uspottet. El.
 Kiendte hver sig, spottede Ingen mig. El.
 Der kommer tit Ild i Spotterens Huus. El.
 Man kysser tit den Haand, man heller vilde spytte paa.
 Mangen En maa selv søbe den Kaal, han har spyttet i.
2540. Man maa have sin Spytten fri.
 Spøg kan let blive til Alvor.
 Een Tosse kan spørge meer end syv Bise kan svare paa.
 Det Onde skal nok spørges.
 Spørg dig selv!
2545. Man kan spørge sig frem hele Verden igiennem.
 Svar ikke før du bliver spurgt.
 Der gøres mange unyttige Spørgsmaal.
 Er det et Spørgsmaal, om Kongen er Adel!
 Hvo, som staaer, see til, han ikke falder!
2550. Alting staaer til det falder.
 Man staaer bedst paa sine egne Been.
 Det er stivt at staae i Gabet.
 Det er ikke Enhver, der kan staae for Styret.
 Det var godt at Stakke fik ingen Hale. El.
2555. Hvad skal den stakkede Hund paa den høie
 Kværn! El.
 Stakket er Hønses-Flugt. El.
 Om Stats-Anliggender skal man tale sagte.
 Man kan let løbe sig en Staver i Livet.
 Hvo ilde stavrer, han ilde giærder. El.
2560. Stavrende Mand skal sig ved Kiep støtte. El.
 Tagdryp huler Steen.

Slaae Steen mod Potte eller Potte mod Steen, det
bliver Potte til Meen! U.

Jeg kiender en Steen, der vender sig, hvergang den
lugter nyt Brød.

Hvem har fundet de Bises Steen?

2565. Den sover hardt, der sover som en Steen.

Naar man skriver et vist Navn paa en Steen, kan
man slaae en Hund ihjel dermed.

(Det er sørgeligt) som en Steen maa græde over.

Naar Folk skal tie, skal Stenene raabe.

Somme Folk har et Steen-Hjerte.

2570. Stifbarn er aldrig saa sødt, man saae jo heller at
det var dødt. Kf.

Bon stiger op og Naade stiger ned. S.

Hvad man kan naae med Hænderne, behøves ingen
Stige til. M.

Stikpiller er haarde at fordøie.

Det stille Vand har den dybe Grund.

2575. Han stiller slet sin Mund, som ilde rimer. U.

Han kan ilde stjæle, som ei kan ffæle. U.

Hvem der har stjælet, stjæle ikke meer!

Jeg kiender dog en Mand, sagde Tyven, som stjal til
han blev rig, saa holdt jeg op.

Hvem der stjæler Verter og saer, saer Bonner igien.

2580. Var der ingen Hæler, blev der heller ingen Stjæler.

De store Fiske æder de Smaa. Hf.

Naar de store Klokker gaar, horer Ingen de Smaa. M.

Store Ord fylder ei Sække. S.

Alle uægte Børn er af stor Familie. S.

2585. Vi gjør store Ord. U.

Roen malter ikke desmeer, fordi Randen er stor. S.

Tro ei din egen Skygge, naar den er stor! M.

- Man tager ei store Fiske i grundt Vand. U.
 Ondt er stor Steen langt at kaste. U.
2590. Stor Herre uden Svende er lidet værd. U.
 En stor Sum har altid den mindre i sig. S.
 De Store stifter gierne Hovederne sammen.
 Det gaaer stort til med de Store (de har Smørre-
 brød i Kommen).
 Hvem der piller Kirsebær med de Store, faaer Ste-
 nene i Dinene.
2595. Store Ord og fedt Flæsk hænger ikke fast i Halsen.
 Store Stæder, store Synder.
 Den skal have en stor Stumpe, som vil dyppe en
 Anden ud. S.
 Smaa Sorger tale, de Store tier. S.
 Det er ikke alt godt, som stort er.
2600. Fuglen bygger ei sin Rede større end Bingerne
 række. M.
 Did stunder Bælg, som baaren er. U.
 Stundum Lam og stundum Løve! S.
 Med stærke Folk er det gierne Knald og Fald.
 Man skal ikke sætte Støtter under nye Huse.
2605. Sulden Luus (Flue) bider værst.
 Naar man er sulten, smager Alting godt.
 For de Sunde er Alting sundt.
 Man kan drikke saalænge paa Andres Sundhed, at
 man mister sin egen. S.
2610. Han æder ogsaa sur Kraas, som har Ro i Baas. U.
 Sure Øbler gjør sømme Tænder.
 Imellem maa man bide i et surt Øble.
 Efter den søde Kløe kommer den sure Svie.
 Det er sødt at drikke, men surt at betale.
 Da begynde Svanerne at synge, naar Røggerne tie. S.

2615. Det er ikke værdt for Svanen at lære Drnens Un-
ger at synge, de æde kun dens *Ug*. S.
Sød men fort er Svane=Sangen.
Det er ikke hvert Ord, man skal svare til (sagde
Manden, de kaldte ham en *Tyv*).
Intet Svar er ogsaa et Svar.
Før ikke Svig til *Torvs*! *U*.
2620. Viden Svig gjør sjelden rig. *U*.
Sviger du Hesten i Hækken, da sviger han dig i
Bækken. S.
Immer svige de Svorne, ei de Baarne. *U*.
Man skal ikke kaste Perler for Svin.
Kløer man Svinet, da lægger det sig i Skarnet. S.
2625. Der gaaer mange Svin paa to Been.
Naar Fanden bliver syg, vil han være Munk. S.
Læg dig aldrig syg for lidt!
Sygdom er hver Mands Herre.
Syn er Sagn rigest. *U*.
2630. Syn gaaer for Sagn (uden i Kongens Gaard).
Af Synne, af Sind.
Enhver er hans Syns sød og hans Anger leed. *U*.
Der var Syn, Fanden græd for og fik Intet af.
Søde Folk ere gierne falske.
2635. Sødgiern (slimundet) Kone santer sjelden sur Føde. *U*.
Søen tærer.
Sølvsammer bryder snart Jerndørre. S.
Det er en taalmodig Mand, som man kan træde i
Hælene og, naar han vender sig, spytte i Dinene.
Taalmodighed overvinder Alting.
2640. Taals=Bognen brast aldrig (uden i Bispenberg=Gyde
og i Trykkevælde=Stræde).
Naar Sigen (Sikken) vinder, taber Bonden. S.

Taft er bedre end Badmel.

Taf kan man faae for alt det, man har.

Af Taf døde Smedens Kat.

2645. Taf du Gud, du kom ikke for Ribe=Ret (sagde Riæl=lingen til sin Søn, da hængde de ham i Barde=Galge). S.

Taf ikke for tidlig!

Taf for naadig Straf!

Taffeløs Gierning er immer tung. S.

Tal ikke om det, saa har det ingen Magt!

2650. Kvinde=Tale er alt som Krager gale. H.

Ræven tager ogsaa af talte Gææs.

Tand for Tunge er ingen Last, med Klaffer har Mangen sin Lykke bortkast. H.

(Der tales meget) som kommer aldrig indenfor Tænderne.

Naar har Gaasen Tandpine?

2655. Sang og Spil dæmper Sorg og Graad, men ikke Tandpine. S.

Tanker er todfrie.

Tanker kommer ei til Things. S.

De Baand er endnu ikke fundet, hvormed Tanker er bundet. S.

Var Tanker Thingsvidne, da blev mangel ærlig Mand gjort til Skielm. S.

2660. Gierning vil have Tid, men Tid vil ogsaa have Gierning. M.

Tiden er kostbar (der maa spilles høit).

Tiden gaaer og vi gaaer med.

Tiderne forandrer sig.

Der er Tid til at tale og Tid til at tie.

2665. Det skal tidlig frøge, som god Krog skal vorde. Bedre er onde Tidinger end ingen. S.

- Den skal være tidingefuld, som ei er fiærfommen. S.
 Han kom tidsnok, som blev hængt ved Lys.
 Faa vide tiende Mands Tarv. U.
2670. Hvo giver dumme (trende) Lam? U.
 Tiendes Ord kommer ei til Things. S.
 Hønen mister tit sitæg, for hun kan ikke tie. S.
 Det er bedst at tie med Skaden.
 Hvem der tier, han samtykker.
2675. Heller taugt end tarveløst mælt. U.
 Taugt kan siges, men Sagt ei ties. S.
 Tiende Hund og tyft Vand har bedraget mangan
 Mand. S.
 Den er aabenmundet, som ei kan tie med sig selv.
 Fruentimmer, siger man, kan ikke tie.
2680. Den tier først, som har bedst Forstand.
 At overvinde er menneskeligt, at tilgive er guddom-
 meligt. M.
 Tillavningen er det værste, sagde Drengen, han
 skulde have Riis.
 Tirsdag er Time-Dag (Lykkedag). U.
 Hesten staaer tit med Hø og gnægger efter Halm. S.
2685. Rimere er tit Primere. S.
 Man kan faae ondt af at høre Noget for tit.
 En god Bise kan man ikke kvæde for tit.
 Det skeer tit, som mindst formodes.
 Tit forgaaer hvad man nægter sin Ven. U.
2690. Man slaaer tit paa Bognen og mener Hestene.
 Tit voxer Klinte efter Hvede-Sæd. U.
 Ingen kan tjene to Herrer tiltakke. U.
 Ilde skaaret Haar er to Mænds Skam. U.
 To Store kan ikke rummes i een Sæk. S.
2695. To Fugle drage bedre til Rede end een. U.

Harde Katten to Binger, beholbt Spurven iffe een. M.
Fire Dine see meer end To.

Det er godt at have to Dren (saa hvad der gaaer
ind ad det ene, kan gaae ud ad det andet).

Saa vist, som To og To er fire.

2700. Man skal iffe have to Tunger i een Mund.

Man skal iffe have to Svogre til een Datter. El.

Heller to Gange maalt end een Gang feilet. El.

To Sangere kan høres, men ei to Talere. S.

Enhver Ting har to Sider.

2705. Man kan flippe sine Faar to Gange om Aaret, men
iffe flaae dem. S.

Der er to Meninger om en Tale.

Hvad To kommer tilrette om, kommer iffe den Tre-
die ved.

To Koner i eet Huus er som to Katte om een Muus.
Naar To brydes, falder den Bøveste.

2710. Naar To trættes, sig de ei Begge eet. El.

Naar To trættes om en Ting, tager den, som eier. El.

Hvem der vil jage en Anden over tre Gærder, maa
selv over de To. S.

Suus og Duus gjør tomt Huus. S.

Fyldevom er immer tom. S.

2715. Tomme Bogue rumle altid mest.

God Tone kommer af tomme Kar. S.

Hvem vil bindes op ved tom Hæt?

Den Pung er tom, som Andenmands Penge ligge i. El.

Naar Krybben er tom, bides Hestene.

2720. Hvad kan man gjøre med to tomme Hænder?

Man har før seet bundet for en tom Sæk. S.

Den Skieppe er topmaalt, som Skyldneren sætter
sig paa. El.

Var ikke Torden, da ødelagde Trolke Verden.

Skal jeg tage Torden af en Andens Fod og sætte i min? S.

2725. Tosse er mellem Folk, som Ugle mellem Krager. U.
Naar Tosser kommer til Markeds, faaer Kræmmeren
Penge.

At give Tosser Raad, er som at slaae Band paa en
Gaas (den ryster det af sig). U.

Tragt efter en Guld-Bogn, saa faaer du Lunstikken.
Der er trangt Rum i den vide Verden.

2730. Alle gode Ting er tre.

Blod i Skjod, Drm i Barm og Muus i Dyne er
tre flemme Gæster. U.

Tre Ting er uovervindelige: Sandhed, Nødvendighed
og en god Samvittighed. S.

Tre onde Ting er Røg og Smøg og onde Kvinder.
Der er tre hvide Ting: Snee, Solv og graa Haar,
men den Fjerde: et oprigtigt Hjerte, overflinker dem
Alle. S.

2735. Et Gjærde varer tre Aar, en Hund tre Gjærder, en
Hest tre Hunde, et Menneffe tre Heste.

Trediemand spiller under Bordet.

Naar Præsten og Bøddelen samles, maa en Skielm
være Trediemand. S.

Hvert godt Reeb er trestrengt. U.

Man triller aldrig Væblet saa langt, det smager jo
ad Roden. U.

2740. Pokker troe Munken naar han bliver grønflædt. S.

Troe ingen Ulv paa vilden Heed og ingen Kræmmer
paa hans Fed! S.

Troe Alle vel, men dig selv bedst!

Somme vil ikke engang troe deres egne Dine.

Tro flytter Bjerger.

2745. Hvad man ønsker, det troer man let.
Der er ogsaa en Kulsvier-Tro.
En god Bonde-Tro er den bedste. S.
Trolde boer ogsaa i helligt Huus. S.
Naar Christendommen bliver dem for stærk, da flytter
Tro dene.
2750. Ingen gjør sig til Trolde, uden han er det.
Til Trolde skal Torden-Stene. M.
Truer du, saa slaaer jeg.
Hvem der døer af Trudsel skal begravet i en Mød-
ding (opstaae af Skarn).
Spil ikke dine Trumfer for tidlig ud!
2755. Somme Folk maa tages med en Trumf.
Den er god at trække, som gaaer selv.
Naar Træl skal trives, maa Wedling fordrives. S.
Naar Tyvene trættes, faaer Bonden sine Koster. S.
Hvem vil trættes om Keiserens Skiæg?
2760. Hvem der ikke kiender sig selv, lad ham trættes med
sin Nabo! S.
Immer vil Kiælling have sin Trætte-Traad. S.
Hvem der gif feil, skal ikke trættes ved at vende
om. S.
Tungt Arbeide gjør let Sovn. M.
Hold Tungen lige i Munden!
2765. Det er galt Tydsk, som Ingen kan læse.
Dreng, hent Vin! Jomfru, stænk i! Bonde, betal!
(sagde den Tydske Herremand). S.
(Vær ikke) saa vred som en Tydsker!
Skal jeg lære dig at skrive Tydsk?
Tyf Hud agter ei Lopperstif. S.
2770. Det er det Tykke, der koster Pengene.

Blodet er aldrig saa tyndt, det er jo tyffere end
Vand.

Bedre er tyndt Ol end tomt Kar. U.

Fromt Folk er kun tyndt saaet. S.

Tyv tænker, hver Mand stjæler.

2775. Kunde Tyven sværge sig fra Galgen, som han aldrig
i den.

Redder du Tyven fra Galgen, da knækker han først
Halsen paa dig.

Tyve stjæler fra Tyve Alt hvad Tyve har.

Hvem der stjæler, er en Tyv.

Hold paa Tyven!

2780. Tyve-Lykke er Galgen-Frist.

Har man ikke Noget at tælle, har man heller ikke
Noget at sælge.

Man kan tæmme vildt Dyr, men ei ond Kvinde. U.

At tie og tænke kan Ingen krænte. S.

Godt er at spille, mens Tærningen holder. U.

2785. Tæt Skib flyder, det Lække synker. M.

Det er tørt at tørste for Langhalm.

Det er Godt at have Sit paa det Tørre.

Tør Bed gjør rask Ild. S.

Tørre Stiffer sætter Ild i de grønne. M.

2790. Spyt paa en Kiep, og giv ham baade Vaadt og Tørt!

Den vækker Iis, som tørster. U.

Uden Ol og Mad er Helten ingen Ting.

Ufei Mand færdes trygt om Land. U.

For ugiort Gierning bøder man ufødt Fæ. S.

2795. Det duer ikke at seile i ugjort Veir. U.

Ingen maa dømmes uhørt.

Ufrud forgaaer ikke.

Ulige Fæde gjør ulige Dine.

Der ulmer tit Jld under Afsen.

2800. Hvo Ulov driver, han Ulov nyder. U.
 Vær Ulv Paternoster, han siger dog: Lam, Lam! U.
 Det tuder Alt, hvad af Ulve kommer. U.
 Hvad der først er i Ulvs Mund, kommer ei let
 ud igien.

Der er ogsaa Ulve i Faare-Klæder.

2805. Den ene Ulykke rækker gierne den Anden Haand.
 Man maa sig for sin Rage umage. S.
 Du skal ikke sværge for ugangen Ting. U.
 Umulige Ting maa man ikke forlange.
 Den Steen maler ogsaa, som under ligger. U.

2810. Alle Ting er underlige.

Griis maa tit undgiælde, hvad gammelt Svin
 gjorde. U.

Keergryde maa tit undgiælde, at hun gierne vil
 age. U.

Den Gamle kan man undrende, men ikke und-
 raade. S.

Der er ingen Regel uden Undtagelse.

2815. Unge til Daad, Gamle til Raad! S.
 Den Sommer = Eyst varer ei længe, betænk det, I
 unge Dreng! S.

Gammel til Hove og ung i Kloster! U.

Unge Piger har ti Sind over en Dørtærffel.

Ung Engel, gammel Djævel. U.

2820. Den Unge vil gierne leve, den Gamle nødig døe. M.
 Af Ungdoms Plante er Alderdoms Frugt. S.
 Ungdommen raser (sagde Kællingen, hun sprang
 over et Halmstraa).

Ungdom og Visdom følges sjelden ad.

Hvad man i Ungdommen nemmer, man i Alderdommen ikke forglemmer.

2825. Heller Uret lide end Uret gjøre! M.
 Uretfærdigt Gods lyffes ikke.
 Uretfærdige Penge stopper uretfærdigt Hul.
 Hvem der er uretfærdig i det Smaa, er det og i det Store.
 Hvem der kan gaae igiennem Berden usfiændt, kan gaae igiennem Helvede ubrændt.
2830. Ufel er Ude værst. U.
 Ufmurt Bogn vil gjerne knarke. S.
 Ustævnt skal være unævnt.
 Usvoret er bedst.
 Uventendes Gæst faaer Uventendes Retter.
2835. Den er uviss, som staaer i sit eget Lys. U.
 Af ugjorte Veg er uvisse Unger. S.
 Der skal Bid til Baande.
 Naar en Mand vaandes, da vilde ham Raad. U.
 Der kan sidde et Fløiels Hjerter under en Badmels Kofte.
2840. Balne Hænder, varme Hjerter.
 Slaae Band i Blodet!
 Bind og Band maa have sin Gang.
 Banen er den anden Natur.
 Det er ikke godt at vænne det Svin af Bang, som er i vant.
2845. Der vanker ikke Steg til Pirres, uden den falder i Asken.
 Bar dig for Hunden! Skyggen bider ikke. S.
 Der er Nødde i Bedkast. S.
 Den Bei er ond at finde, som Skibet gaaer i Hav. U.
 Det er godt at finde Ben paa Beie. U.

2850. (Gud naade den, som) har fun Dagen og Beien!
 Een Bei skal man ud.
 Den Bei er bred, som fører til Fordærvelse.
 Der er Noget i Beien, hvor man kommer.
 Du skal veie den Bældige. U.
2855. Det veier Alt, som ved hænger. S.
 Hvem kan veie hvert Ord, man siger?
 Man kan ei Alt i Skaaler veie. U.
 Den, som skrifter vel, bliver vel afløst. S.
 Den Bise, som er vel hørt, er ogsaa vel kvædet. S.
3860. Hvem der ei byger vel, bleger ikke vel. S.
 Velkommen, som til bær! S.
 Gode Benner ere altid velkomne.
 Man skal see Belysten bagfra, naar hun gaaer, ei
 forfra, naar hun kommer. S.
 Tit er Baade nær, vel den, som er vel signet! U.
2865. Vin gjør veltalende. S.
 Man har gierne Ben hos Uven. S.
 Straf din Ben hemmelig og roes ham aabentlydt! S.
 Ingen er Ben, uden han er Bens Ben. S.
 Mange Benner og Faa fuldtroe. U.
2870. Hvad man ikke vil høre af sin Ben, maa man høre
 af sin Fiende.
 Det er en god Ben, som varer En ad sin Skade. S.
 Gode Benner har Alt tilfælles.
 Det er vore Benner, vi skal leve af, sagde Riøbman-
 den, vore Fiender kommer ikke til os.
 Noget for Noget, om Benskab skal holdes.
2875. Rande over Gaard og Rande hjem igien, gjør længst
 Benskab. U.
 De er ikke alle Benner, som smile. U.

Med Lykken vender mangen Ven Ryggen.

En Fiende er formeget og hundrede Venner ei
Nok. S.

Til Venne-Huus er ingen Omvei.

2880. Meget gaaer i Venne-Vold.

Bladet kan snart vende sig.

Den Steen, som tit vendes, bliver ei mosgroet. U.
Hvor tit end Heiren vender sig, har den dog Halen
bag sig. U.

I en heel Skieppe Venter er der ikke en Haandfuld
Bisser. U.

2885. Vent ikke formeget af Lykken!

Man kan vente længe, inden der flyver En stegte
Spurve i Munden.

Verden hænger ikke i et Flynderstind.

Verden er gal.

Verden er en stor Daarekiste.

2890. Op og ned er Verdens Løb.

Man maa tage Verden, som den er.

Det gaaer ingensteds saa galt til, som i denne Verden.

Verden skal ødelægges, lykkelig den, som hjælper til!

Man skal gjøre sig Verden saa nyttig, som man kan.

2895. Lad Verden gaae sin skæve Gang!

Hvad, om du havde al Verden, og du saa ikke
funde p....!

Vil man igiennem Verden, maa man vide at snøe sig.

Der er Folk nok i Verden.

Har Verden staaet saa længe, holder den vel nok
os ud.

2900. Man maa lade Verden jævne sig selv.

Guds Rige er ikke af denne Verden.

Bee den, som sælger sit Hø, naar Biben kommer! U.
 Den som vide far, bliver meget var. S.
 Hvo som veed sin Herres Billie og ikke gjør derefter,
 han faaer mange Hug.

2905. Alting er en Videnskab.

Den skal vidne, som af veed. S.

Vil mig din Tro af dine Gierninger!

Hvem der vil have Jule = Sommer, skal have Paaste =
 Vinter.

Katten vil nok have Fisken, men ikke væde Kloen. U.

2910. Man vil nok have Dren i Hovedet paa En, men ikke
 selv holde om Skafet. S.

Hvem der vil Diemedet, maa ogsaa ville Midlerne.

Hvem der vil dandse, maa betale Spillemands = Venge.

Hvem der vil spise Æg, maa taale at Hønsene
 fagler. S.

Hvem der vil slukke Honning, maa ikke ræddes for
 Bier. S.

2915. Hver gjør hvad han kan, og Gud hvad han vil. S.

Vil ikke En, saa vil en Anden.

Vil ikke de Syge, saa vil de Sunde.

Hvem der vil leve længer end Gud vil, skal føde
 sig selv.

Vil du med, saa hæng paa!

2920. Det var ilde, ei at kunne naar man vilde!

Er du vildø, saa gid du blive stildø!

Det tyffes godt, hvad med Billie skeer. U.

Duf dig og lad gaae over! Beiret vil have sin Bil-
 lie! S.

Naar Barnet faaer sin Billie, græder det ikke.

2925. Mands Billie, Mands Himmerig.

- Billie er ikke Lande-Net. U.
 En god Billie drager et stort Læs.
 Gud fiender Billien.
 Vorherre tager Billien i Gierningens Sted.
2930. Billig Hest skal man taalig fiøre.
 Tilvands har man ikke Binden i Svøben.
 Vær ikke som Binden blæser!
 Løb ikke med en halv Bind!
 Legeren leger for han vil vinde. U.
2935. Vinde og tabe er Kiobmands Brug.
 De vil alle holde halvt med ham, der vinder.
 Den er vis, som ihænde har.
 Heller i Bisse end i Bove.
 Harm volder Helvede. S.
2940. Man volder hvad med Billie steer.
 Dristig vovet, halv vundet.
 Onde Urter vore mest. U.
 Brag er vist Somærke. M.
 Gud gjør ei Brag uden Sag. S.
2945. Brang Hørelse gjør vrang Fremførelse! U.
 Saatte (ikke usaattes) er Sydstende vrede. U.
 Mange er Beistiel-i vred Mand's Hu. U.
 Hvem der gjør sig vred for ingen Ting har to Uma-
 ger (først at gjøre sig vred og saa at gjøre sig
 mild igien).
 Er du vred, saa er Gaden bred, Stenene haarde at
 bide i og Kende-stenen blød at ligge i.
2950. Vred Mand er som ulædsket Kalk. S.
 Straf ei i Harm og skriv ei i Vrede! M.
 Mand's Vrede gjør Ingen Net. S.
 Man kan vænne sig til at æde Skovæbler.

- Somme Folk er ikke værd at hilse paa en Vei.
2955. Meget er ikke værdt at tage op paa en Vei.
 Meget er ikke værdt at reise sig ret op for.
 Den er god at væрге, som Ingen vil hærge. U.
 Bærge byder Landefred. S.
 Bonde er Boes Bærge. S.
2960. Biben vil væрге hele Marken og kan ikke væрге sin egen Rede. U.
 Biis uden Bærf er som Bi uden Honning. M.
 Bærket priser Mesteren.
 Det kan ikke gaae værre end at vælte.
 Den hvide Djævel er værre end den Sorte. S.
2965. Det er ondt at stjæle, men det er værre at bære igien. S.
 Det bliver jo længere, jo værre.
 De faaer det værre, som kommer efter.
 Riven yppes inmer af det værre Hjul. U.
 Møddingen stinker værst i Solstin. M.
2970. Saa skal Bæven være endt, at det Bedste er indvendt. U.
 Præsten væver Kirkens Badmel.
 Af ydmyg Munk bliver stolt Abbed. M.
 Ydmyghed gaaer for Ære og Hovmod staaer for Fald.
 De som vel yndes, de vel findes. M.
2975. Det er en Ynk at høre Luus hoste (de er saa trangbrystige).
 Den Mad bliver ilde sunket, som grædelig ædes. U.
 Avlingen æder sig selv op, men dog æder Husbonden med. S.

- Har en Hund bidt mig, har han dog ikke ædt mig. *U.*
- Æd ikke den, som levende gaaer! *U.*
2980. Brød som er ædt, bliver snart forgæet! *Uf.*
 Giosgen æder sin egen Moder. *M.*
 Jo ædlere Blod, des mildere Mod. *S.*
 Ædrue Mænd skal Retten pleie. *U.*
 Som man ældes, saa arges man.
2985. Ældst Raad er bedst. *U.*
 Ælle-Pigen er fortil deilig og from, men bagtil huul og tom. *M.*
 Æren er det feireste Træ i Skoven. *S.*
 Med Æren er Alting tabt.
 Æren sægter ikke for Helten, men Helten for Æren. *M.*
2990. Man maa ogsaa gjøre Noget for Ærens Skyld.
 Man maa have Ære i Livet.
 Den forsængelige Ære kan man gierne undvære.
 Ære den, som Ære bør!
 Hvo aveløs lever, han æreløs døer. *U.*
2995. Lad godt være ærligt!
 Man kan snakke som en ærlig Mand, og dog pege som en Skielm.
 Ærlighed varer længst.
 Mangen En gaaer en Andens Ærende og rygter sit eget. *S.*
 Tit æde Hunde anden Mands Ærende op. *S.*
3000. Har man intet Ærende, saa gjør man sig et.
 Hvor der er hvide Ratte, har Rafteren altid Ærende. *S.*
 Hvor Love-Huden slipper, der øger man Ræve-Bælgen til. *S.*

Man har ikke Dine i Naffen.

Man seer ikke meget med de Dine, der skal trykkes i
Hovedet. S.

3005. Rør ikke ved Die-Stenen!

Immer yppes Riv i Dikones Hus. U.

Man skal høre meget, før Dreene gaaer af.

Hvad Dret ei hør, det Hjertet ei rør.

Der slaaes mangt et Slag i Dre-Sund, som der
fiendes Intet efter. S.

3010. Drnen slaaer ikke ned efter Muldvarper. S.

Den Drne-Unge, som blinker for Solen, er en Bau-
slægtning. M.

D v e l s e g i ø r M e s t e r e n .

